PAIKUSE VALLAVOLIKOGU
PAIKUSE VALLAVALITSUS

PAIKUSE VALLA ARENGUKAVA 2015-2024

PAIKUSE 2014

SISUKORD

SISUKORD 2
SISSEJUHATUS 3
1. PAIKUSE VALLA POSITSIOON JA ARENGULISED SUUNDUMUSED PERIOODIL 2010-2014 4
1.1. Lühiülevaade arengutest 4
2.2. Olulisemad avaliku sektori investeeringuprojektid 2010-2014 16
3. PAIKUSE VALLA ELANIKE TAGASISIDE VALLA ARENGUS TOIMUNULE JA ETTEPANEKUD TULEVIKUKS 18
5. KOONDHINNANG PAIKUSE VALLA ARENGUTASEMELE 19
6. PAIKUSE VALLA ARENGUMUDEL 22
6.1. Üldine lähenemine 22
6.2. Valla arendustegevuse põhimõtted 22
6.3. Paikuse valla visioon 2024 23
6.4. Paikuse valla kohaliku omavalitsuse missioon 25
6.5. Paikuse valla arendustegevuse valdkonnad ja mõõdikud nende arengu seireks 2015-2024 26
7. PAIKUSE VALLA ARENDUSTEGEVUSE STRATEEGILISED SUUNAD EESMÄRKIDE LÕIKES 2015-2024 29
8. PAIKUSE VALLA INVESTEERINGUTE PLAAN 2015-2024 32
9. PAIKUSE VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED 38
10. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA AJAKOHASTAMINE 42
11. KASUTATUD ALLIKAD 43
LISA 1. PAIKUSE VALLA ARENGUSEMINARIDEL OSALENUD 44
LISA 2.PAIKUSE VALLA ELANIKE KÜSITLUSES ESITATUD ETTEPANEKUD 44

SISSEJUHATUS

Paikuse valla arengukavaga aastateks 2015-2024 on strateegiline teejuhis kohaliku omavalitsuse arendustegevuseks pikas perspektiivis. Selle koostamisel lähtuti Paikuse valla arengu kavandamise järjepidevusest, mille keskmes on elanikele heaolu ja valla konkurentsivõime tugevdamine, mis lähtub omavalitsusüksuse terviklikust ja tasakaalustatud arengu põhimõtete rakendamisest ning koostööst naaberomavalitsustega. Arengukavaga jätkatakse alustatud teadmistepõhist ja eesmärgistatud valla juhtimst, mis võtab arvesse omavalitsusüksuse sise- ja väliskeskkonda ja selle võimalikke muutusi. Kindel soov on liikuda juhtimise suunas, et valla arengus osaleksid võimalikult paljud elanikud, ettevõtjad ja vabaühendused – kõik kogukonna liikmed, kes on huvitatud Paikuse valla heast käekäigust.

Arengu kavandamisel peetakse oluliseks laiendada piirkondliku koostöö mõõdet ja sisu, eesmärgiga pakkuda koos naaberomavalitsustega elanikele kvaliteetseid ja kättesaadavaid avalikke teenuseid, muuta ressursikasutus tõhusamaks. Seda kõike eesmärgiga võimestada Paikuse valla atraktiivsust kodu rajamise, tasuvate töökohtade ning inspireeriva vaba aja veetmise kohana.

Paikuse valla arengukava lähtub Eesti Vabariigi õigusaktidest, valla põhimäärusest ja valla arengut suunavatest valdkondlikest ja territoriaalsetest dokumentidest. Samuti on arvestatud tänaseid teadmisi Euroopa Liidu struktuurivahenditest võimaliku rahastamise kohta aastatel 2014-2020.

Arengukava uuendamisel seati eesmärgiks muuta kehtiv Paikuse valla arengukava varasemast kompaktsemaks ja integreeritumaks, enam valdkondlikest eesmärkidest kesksetele strateegilistele eelistustele suunatumaks. Samas säilitati varasem tähelepanu valla arengutaseme ja -protsesside hindamise seiresüsteemile. Uue elemendina lisati arengukava täitmise riskide ja nende maandamise osa. Paikuse valda iseloomustav kokkuvõte toodi põhiteksti koos ülevaatega viimasel nelja aastal toimunust.

Arengukava koostamise käigus viidi läbi kolm seminari, kus analüüsiti valla üldisi arengutrende ja anti hinnang tänasele arengutasemele. Koostati SWOT-analüüs, täpsustati valla arendustegevuse mudel ja ajakohastati eesmärgid, ülesanded ning tegevused nende täitmiseks aastateks 2015-2018. Samuti koostati valla arengutaseme hindamiseks elanikele ankeetküsimustik ja koguti selle põhjal tagasisidet nii elektrooniliselt valla kodulehe kaudu kui otse paberkandjal.

Paikuse valla arengukava koosneb sisukorrast, sissejuhatusest, olukorda analüüsivast osast, visioonist, missioonist, valla arengumudelist, lähiaastate strateegilistest eesmärkidest ja ülesannetest, konkreetsest investeeringute plaanist, arengukava täitmisega seotud võimalikest riskidest ja nende maandamise teedest. Arengukava lõpus on toodud kasutatud materjalide loetelu. Arengukava illustreerivad tabelid ja joonised. Arengukava uuendamise läbiviimine ja kava ülesehitus lähtub Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia metoodikast. Käesoleva teksti pani kokku Konsultatsiooni- ja koolituskeskuse Geomedia konsultant Rivo Noorkõiv. Arengukava kohapealset tegevust koordineeris ja kokkusaamiste tehnilise ettevalmistuse tagas Paikuse vallavanem Kuno Erkmann. Arengukava koostamises osalesid aktiivselt kõik vallaametnikud ja viidi läbi elanike kaasamisi. Kõik töös osalenud on nimeliselt toodud lisas 1.

1. PAIKUSE VALLA POSITSIOON JA ARENGULISED SUUNDUMUSED PERIOODIL 2010-2014

1.1. Lühiülevaade arengutest

- Paikuse vald piirneb Pärnu ja Sindi linna ning Sauga, Tori, Surju ja Tahkuranna valdadega Pärnumaal ning Kõpu vallaga Viljandimaal. Valla suuremad asulad on tihedalt lõimitud Pärnu linnastusse. Vallakeskus asub Pärnu-Sindi arengukoridoris, 7 km kaugusel Pärnu kesklinnast ja 3 km kaugusel Sindi linnakeskusest. Valla loodepiiril kulgeb Pärnu jõgi ning edelapiiril Reiu jõgi.

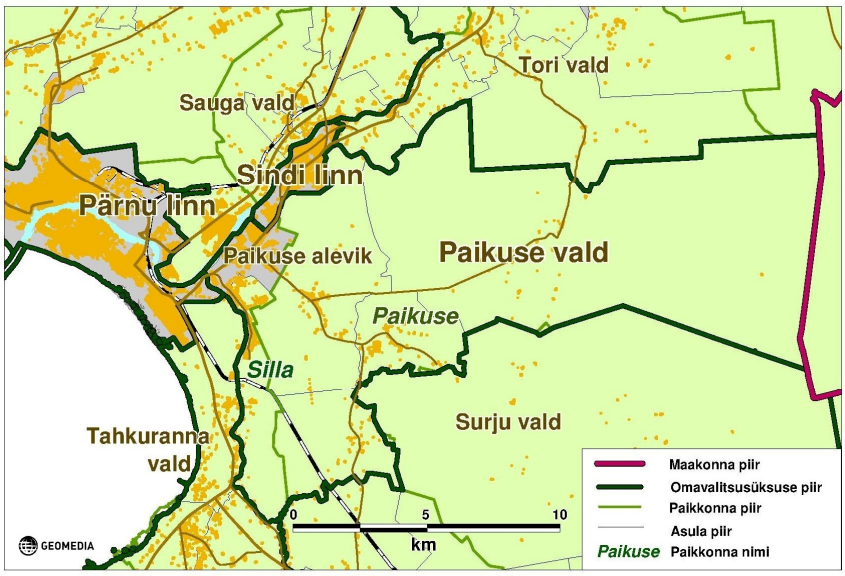

Joonis 1. Paikuse valla asend ja paikkonnad

- Paikuse valla territoorium on 175,2 km^2, mis on üks väiksemaid omavalitsusüksusi Pärnumaal. Paikuse vald jaguneb administratiivselt üheks aleviks ja viieks külaks. Inimasustus on koondunud valla lääneossa, ennekõike vallakeskusesse. Suur inimkoormus on Reiu ja Pärnu jõe äärsetel aladel. Valla idapoolne osa on suures osas inimasustuseta raba.
- Paikuse valla maafond on 17 517,2 hektarit, sellest maareformi on läbinud 17 216,4 hektarit ehk 98,3%. Seisuga 31.12.2013 oli Maa-ameti andmetel vallas riigimaad 12829,9 ha (73,2%), munitsipaalmaad 125,1 ha (0,7%), eramaad 4261,4 ha (24,3%) ja vormistamata maad 300,8 ha (1,8%). Vormistamata maast moodustab ca 90% riigi omandisse jäetav maa. Vallapoolse arendustegevuse tarvis käsutada olev maaressurss on väga piiratud.
- Valla pindalast 52% on kaetud metsaga. 30 protsendil laiuvad rabad, 14 protsenti on põllud ja 4 protsenti elamumaa. Rahvastiku kasvuga on suurenenud elamumaade osakaal valla maabilansis põllu- ja metsamaade arvel.
- Paikuse valla üldplaneering on kehtestatud aastal 2009. Aastal 2011 sai Paikuse alevikust Paikuse alev ja 165 hektari suurune ala Silla külast viidi Paikuse alevi koosseisu. Seoses sellega koostati teemaplaneering „Paikuse alevi ehitustingimused“, millega 2013. aastal ühtlustati Paikuse aleviga liidetud ala ehitustingimused. Paikuse valla üldplaneeringut muudeti ka

seoses Pärnu maakonna Via Baltica teemaplaneeringuga, mis lahendas Pärnu ümbersõidu Paikuse vallas varasemalt kavandatust erinevas asukohas.

- Valla territoorium pakub jätkuvalt väga mitmekesiseid võimalusi eelistada kas linnalist või maalist keskkonda. Paikuse valla elanikest ligi 60% elab eramajades ja 40% kortermajades. Viimased on koondunud ennekõike Paikuse alevisse. Läbi planeerimistegevuse – planeeringute algatamise, menetlemise ja kehtestamise – on kohaliku omavalitsuse organitel võimalus ja kohustus suunata maakasutust, mis omakorda on aluseks asustussüsteemi arengutele.
- Algatatud planeeringute arv on varasemast väiksem. Viimasel kolmel aastal on menetletud 14 detailplaneeringut. Kehtestatud planeeringuid oli aastatel 2010-2013 kokku 10. Perioodil 2010-2013 anti välja 134 ehitus- ja 97 kasutusluba, mis jääb küll alla majadusbuumi eelsele ajale, kuid näitab jätkuvat investeerimishuvi vallas. Suurimatest ehitustest tuleb mainida Paikuse spordi- ja tervisekeskuse rajamist ja Tartu-Sindi 330/110 kV õhuliini ehitust. 2013. aastal välja antud 31 ehitusloast 10 anti üksikelamu ehitamiseks, 3 korterelamu rekonstrueerimiseks, 1 büroohoone ja 1 vabapidamisega 1 250 kohalise lauda ehitamiseks. 8 luba olid seotud elektrivõrgu rekonstrueerimisega.
- Paikuse vallas elas 2014. aasta alguse seisuga 3 877 elanikku. Võrreldes viimase nelja aasta elanike suurema arvukusega – 2013. aastal 3 965 elanikku – on rahva arvus toimunud väike tagasiminek. Samas on Paikuse vald jätkuvalt eelistatud kodu, atraktiivse töö ja vaba aja kohana Pärnumaal. Statistikaameti poolt koostatud Paikuse valla rahvastikuprognoos, milles pole rännet arvestatud, näitab valla elanike arvu väikest kasvu (pluss 35 inimest aastaks 2020, samas kui Pärnumaa elanike arv tervikuna märkimisväärselt langeb). Siiski tuleb arvestada, et ka Paikuse vald ei ole kõrvale jäänud rahvusvahelistumisest. 2013. aasta andmetel lahkus vallast välismaale 52 ja tuli välismaalt 12 inimest.
- Paikuse valla soolis-vanuseline struktuur on soodne (Joonis 2). Positiivne, et vallas on suhteliselt palju noori (0-19 aastaseid 1019 (26,3%)) ja tööõealisi (20-64 aastaseid 2358 (60,8%)). Vanuses 65 ja vanemad on 500 elanikku (12,9%). Enam esindatud vanusgrupp on 30-44 aastased. Tasakaalus on meeste ja naiste arvuline suhe. Rahvastiku koosseis loob tugeva aluse positiivseks

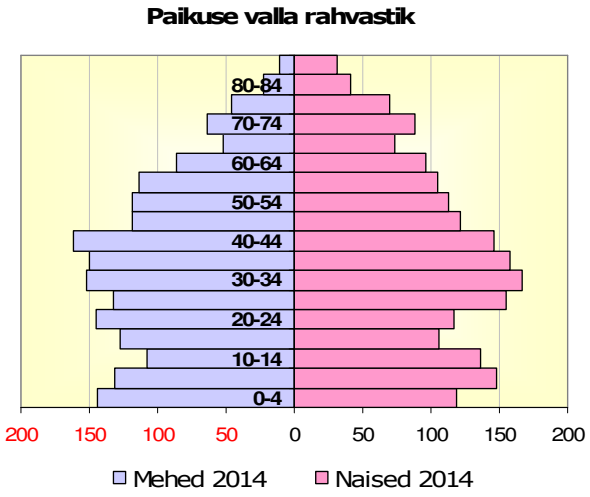

Joonis 2. Paikuse valla soolis-vanuseline struktuur 2014 (Allikas: Rahvastikuregister 01.01. seisuga)

rahvastikutaasteks ja eeldused majanduskasvuks. Valla rahvastikuarengu seisukohalt on oluline jätkuvalt keskenduda töö, pere- ja noorsoopoliitikale. Selle osaks on valla lapsesõbralikkuse suurendamine, noortele peredele sobivate elamispindade ja haridusteenuste võimaldamine, sotsiaalse ja tehniline infrastruktuuri parendamine avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks. Soodsate arengute jätkamiseks on vaja enam Pärnumaal ja sellest väljapoole teadvustada Paikuse valla positiivset imagot ja tugevdada kohaturundust.

- Paikuse valla asustustihedus on 17,5 inimest km² kohta. Paikuse valla elanikest moodustavad eestlased 84,26%. Elanikud on koondunud Paikuse alevisse (2936 elanikku), järgnevad Silla (340), Seljametsa (290), Tammuru (151), Vaskrääma (91) ja Põlendmaa (47) külad. Vald jaguneb kaheks kanditüübiks: Paikuse kant, mis hõlmab alevikku ja põhiosa Silla külast ning tüübilt kuulub linna-lähedaste keskuskantide hulka. Seljametsa kandi moodustavad Seljametsa küla põhiosa, Silla küla lõunaosa, Põlendmaa, Tammuru ja Vaskrääma küla ning kant kuulub linna lähiümbruse kandi tüüpi.
- Paikuse valla tuleviku seisukohast omab suurt tähtsust Pärnu äärelinnastumise protsessi kulg ja sellega kaasneva pendelrände intensiivsus. Äärelinnastumise protsessi jätkumine lõimib Paikuse valda veelgi enam Pärnu linnastusse. Võib eeldada, et lähiajal äärelinnastumise protsessi intensiivistumist ei toimu ja Paikuse valla asend keskuslinna suhtes radikaalselt ei muutu. Kuna paljude elanike äärelinlikus eluviisis on töö-, õpi- ja tarbimispraktikad tihedalt lõimitud Pärnu linnaga, siis vajab Paikuse valla kogukonna identiteedi tugevdamine eraldi jõupingutusi.
- Paikuse valla territoriaalse asendi eeliste realiseerimise eeldusteks on jätkuvalt liikumiskeskkonna kvaliteet ning Pärnu ja linnastu teiste osade kättesaadavus. Liiklusintensiivsus on suurim Paikuse alevit läbival Pärnu ja Sindi linnasid ühendaval Pärnu-Tori riigi tugimaanteel (Paide mnt). Liiklusintensiivsuse kasv suurendab keskkonnakoormust (müra, heitgaasid) ja nõuab suuremat tähelepanu liiklusohutusele.
- Vallasisese ühistranspordi arengule seavad omad piirid suured kulud ja madal kuluefektiivsus väiksemate asulate ühistranspordi reisiliinide ülalpidamisel. Ühistranspordi arengu üheks tingimuseks on elanike liikumisharjumuste muutumine avaliku reisiliikluse kasuks, mis eeldab kvaliteetset, ajaliselt soodsat ja kättesaadavat ühistranspordi teenust. Paikuse vallakeskusest saab Pärnusse 40 korral päevas. Paikuse alevisse saab Silla külast kahel korral päevas, Seljametsa külast neljal, Tammuru külast neljal, Vaskrääma külast kolmel ja Põlendmaa külast kahel korral.
- Õpilaste liiniveo korraldamiseks soetati vallale 2013. aastal uus 30 kohaline buss. Vallas on 6 õpilasveo ringi. Põlendamaa külaseltsiga on leping, et hommikul toob külaesindaja sealtkandi õpilased kooli ja vald viib siis peale koolitunde õpilased tagasi. Korrigeeritud on maakonnaliine ja busside väljumisaegu liinil Pärnu-Paikuse–Seljametsa-Tammuru-Vaskrääma-Surju. Vaja oleks nimetatud suunal veel ühte bussiliini, mis tagaks õpilaste kojusaamise peale huviringe. Samas oleks vaja Pärnu linna ja maakonna transpordikorralduses leida ühistegevusi liinide ühitamisel ja ringsüsteemide ning ühise piletisüsteemi loomisel.
- Teede muutmine tolmuvabaks (täna on teede kogupikkus vallas 81,3 km, millest kõvakattega 26,5 km ehk 33%) loob eeldused sõidumugavuseks, elamualade laienemiseks ning turismi- ja puhkemajanduse arenguks laiemalt. Väljaarendatud tänavatevõrk (sh kõvakate, kergliiklusteed, tänavavalgustus) on oluliseks teguriks, mis kujundab elamurajoonide atraktiivsust nii valla tänastele kui uutele elanikele.

- Paikuse vallal on Pärnu ja Sindi linnadega ühine veevarustuse ja kanalisatsiooni süsteem. Paikuse alev ja osad külad on ühendatud tsentraalsesse veevõrku. Kõik korterelamud on tsentraalse kanalisatsiooniga. Viimastel aastatel on tehtud olulisi investeeringuid Paikuse valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) süsteemide arendamisesse, kuid jätkuvalt on osa piirkondi kanaliseerimata (alevi eramajade rajoonid, külad). ÜVK väljaehitamise ja rekonstrueerimise aluseks on Paikuse valla ühisveevärgi ja-kanalisatsiooni arengukava 2010-2022. Valla vee-ettevõtjaks on AS Pärnu Vesi.
- Paikuse alevi ning osaliselt Silla ja Seljametsa küla heitveed (sh Paikre prügila) pumbatakse Sindi-Paikuse survekanalisatsioonitrassi ja sealtkaudu AS Pärnu Vesi heitveepuhastusjaama, kus see puhastatakse. Külades paikneb ka lokaalseid puhasteid.
- Sademeveekanalisatsiooniga on varustatud vähesel määral Paikuse alev. Lisaks sademevee ärajuhtimiseks ehitatud torustikele on Paikusele rajatud kraave. Kraavitatud piirkonnad on teede ääres, Linnuriigis ja teistes uutes elamute piirkondades. Sadevee kanalisatsiooniga kogutavat sadevett ei puhastata, sadevee eesvooluks on kas Sindi oja või Pärnu jõgi. Kõvakattega alade sademevesi valgub reeglina haljasaladele ning imbub sealt pinnasesse.
- Tsentraalse soojamajanduse tagab katlamaja, mis kuulub SW Energia OÜ ettevõttele. Osa soojatrasse on jätkuvalt valla omandis ning neid renditakse soojaettevõttele. Vallas on kehtestatud 2 kaugküttepiirkonda - Paikuse alevi ja Seljametsa. 2014. aastal oli kaugküttega liitunud majade arv Paikuse alevis 30 ja Seljametsa külas 3.
- Paljud korterelamud on vallas renoveeritud. Saavutatud on hoonete energiakulude kokkuhoidu. Keskkonnakaitseliselt on probleemiks see, et uutes eramajade elamurajoonides on välja ehitatud individuaalsed küttesüsteemid ning huvi keskkonnasõbralikuma ja üldises plaanis ökonoomsema kaugkütte vastu on vähene.
- Olulisi arenguid on toimunud ka elektrivarustuses – paranenud on selle kvaliteet ning osad liinid on asendatud kaabelliinidega või siis koheselt kaabelliinidena ehitatud.
- Paikuse vallas on kõikidele keskkonnanõuetele vastav moodne prügila-jäätmekäitluskeskus. Opereerib OÜ Paikre, mille põhilisteks funktsioonideks on jäätmete taaskasutusse suunamine ning kasutuskõlbmatute jäätmete keskkonnaohutu ladestamine. OÜ Paikre omanikud on võrdsetes osades Pärnu linn ja Paikuse vald.
- Paikuse valda iseloomustab tasakaalustatud majandus. Siin on atraktiivne investeerimis- ja ettevõtluskeskkond. Lähedus Pärnu transpordisõlmedele pakub valla ettevõtetele head logistilist eelist. Vallas tegutseb edukaid puidu- ja metallifirmasid, transportteenuste osutajaid põllumajandustootjaid, kauplusi ja teenindusettevõtjaid (vt http://www.paikuse.ee/majandus). Vanad tööstushooned on võetud uuesti kasutusse.
- Paikuse vallas on töökohti ca 850. Pärnus käib tööl ligi 600 inimest. Töökohtade jaotust Paikuse vallas iseloomustab joonis 3. Enam kui kolmandik on tööl tööstuses. Järgnevad erinevad eelarvelised asutused (koolid jmt), kus tööl ligi viiendik töötajaskonnast. Asend linnastus loob siinsetele ettevõtjatele soodsa tegevuskeskkonna – kasutada on kogu linnastu tööjõuressurss ning lähedus transpordisõlmedele loob valla ettevõtetele konkurentsivõimelise logistilise positsiooni.

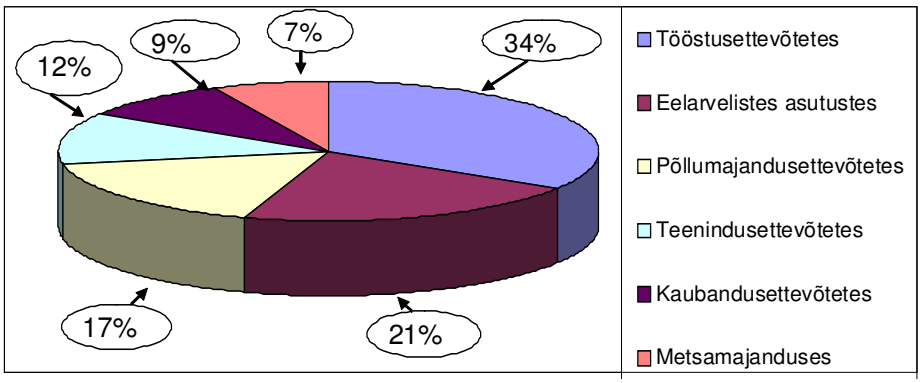

Joonis 3. Töökohtade jaotus Paikuse vallas

Iseloomulik on suur tööalane pendelränne valda sisse ja vallast välja linnastu teistesse asulatesse. Koondpildi töörändest Eestis annab joonis 4.

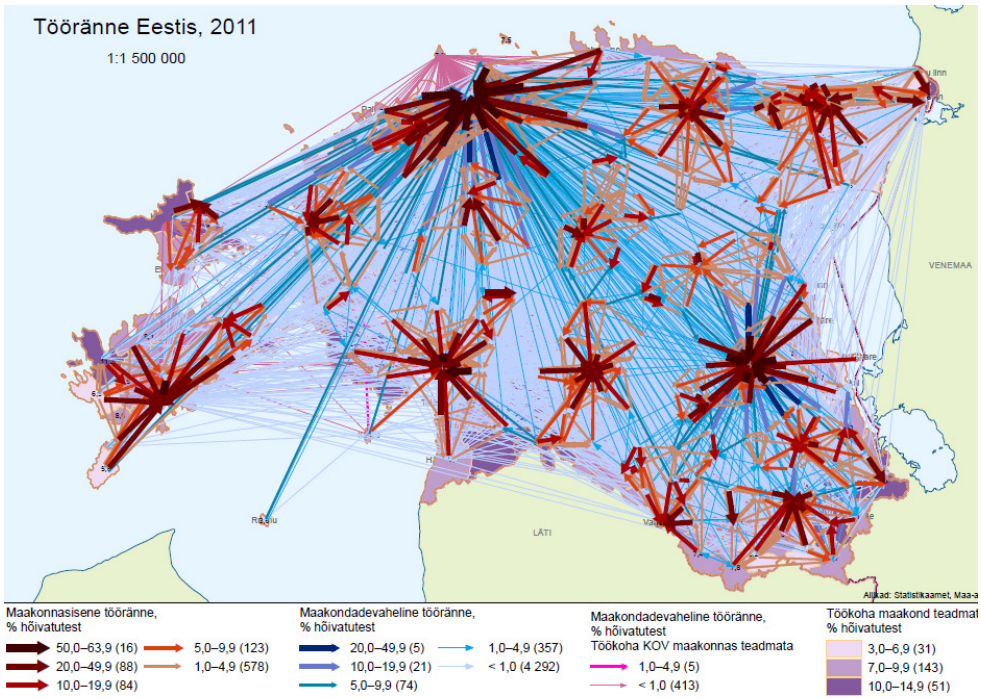

Joonis 4. Töörränne Eestis. Allikas Statistikaamet

- Tööealise elanikkonna kasv suurendab kohapealset tööjõu pakkumist. Kuna sisserändajateks on sageli pered, kelle täiskasvanud liikmed töötavad hästitasustatud töökohtadel mujal Pärnu linnastus, siis on - arvestades ka valla ettevõtluse struktuuri - rahvastikukasvu mõju valla ettevõtete parema tööjõuga varustatusele pigem tagasihoidlik.
- Lähedus Pärnule, Soomaale ja valla piirnemine jõgedega on sobiv turismi- ja puhkemajanduse arenguks. Loodus ja väärtuslik miljöö soodustavad külastuste väärindamist. Esimesi samme on astutud jõeäärsete alade arendamiseks ja jõetranspordi kasutuselevõtuks. Paikuse valla loodus pakub eeliseid värskes õhus kvaliteetsete vaba aja veetmise võimaluste pakkumiseks nii kohalikele elanikele kui külalistele. Paikuse vallal on hea positsioon osaleda Pärnumaa turismi- ja puhkemajanduse visiooni elluviimisel, mille kohaselt aastal 2020+ on Pärnumaa aastaringne tervise- ja pereturismi sihtkoht number üks Baltimaades.
- Pärnu ja Sindi linna lähedus mõjutab oluliselt avalike teenuste arendamist vallas. Mitmete kõrgema tasandi teenuste – nt gümnaasiumiharidus, erinevad tervishoiu- ja sotsiaalteenused – puhul puudub vajadus nende kohapeal

osutamiseks, kuivõrd kvaliteetne teenus on kättesaadav piisavalt lähedal. Selline olukord pärsib teenuste ja kaubanduse arendamist kohapeal, mis vähendab elukoha atraktiivsust nende elanike suhtes, kes on Paikuse vallas paiksed. Rahvastiku arvu kasv suurendab kohapeal nõudlust teenuste pakkumise järele ja toetab vallakeskuse majandusstruktuuri mitmekesistamist.

- Paikuse vallavalitsusele kuuluvad järgmised hallatavad asutused: Paikuse Põhikool, Paikuse Huvikool, Paikuse Spordikeskus, Paikuse Lasteaed Mesimumm, Paikuse Päevakeskus, Seljametsa Lasteaed-Algkool, Seljametsa Muuseum ja Paikuse Raamatukogu. Vald on 50% osalusega OÜ Paikre omanik jäätmekäitluse valdkonnas.
- Paikuse vallas pakutakse haridusteenust kahes asulas – Paikuse alevis asuvad lasteaed Mesimumm ja Paikuse Põhikool, Seljametsa külas lasteaed-algkool. Olemasolev materiaal-tehniline baas ja head erialaspetsialistid-pedagoogid soosivad kvaliteetse haridusteenuse osutamist, seda toetab ka hästi toimiv koostöövõrgustik Pärnu ja Sindi linnadega ning Pärnu linna teiste lähivaldadega. Loodud on ühtsed nõuded valla haridusasutustes ja lapsest lähtuv õpikeskkond. See kõik kokku loob vallas võimaluse pakkuda lastele konkurentsivõimelist haridust.
- Paikuse valla haridusasutustes on aastate lõikes toimunud pidev laste arvu kasv. Põhikoolis on kasvanud klassikomplektide arv 20ni. Teine ja kolmas klass omavad kolme paralleelklassi. Seega on nõudlus lasteaia- ja koolikohtadele, samuti noorsootöö laiendamisele.

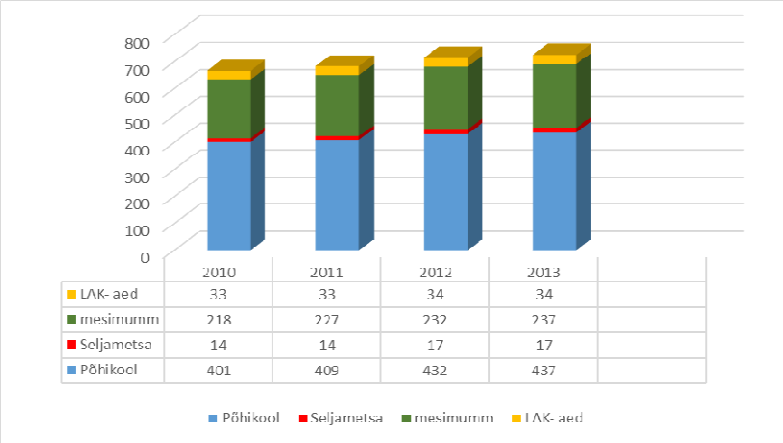

Joonis 5. Laste arv ja dünaamika Paikuse valla haridusasutustes

- Kooliminejate arvu prognoos (ilma välisrändeta) on 2014. aastaks 71 last. Järgneval aastal nende arv langeb (47), järgneb kasv 2017 (77) ja siis langus kuni aastani 2020 (40 last).

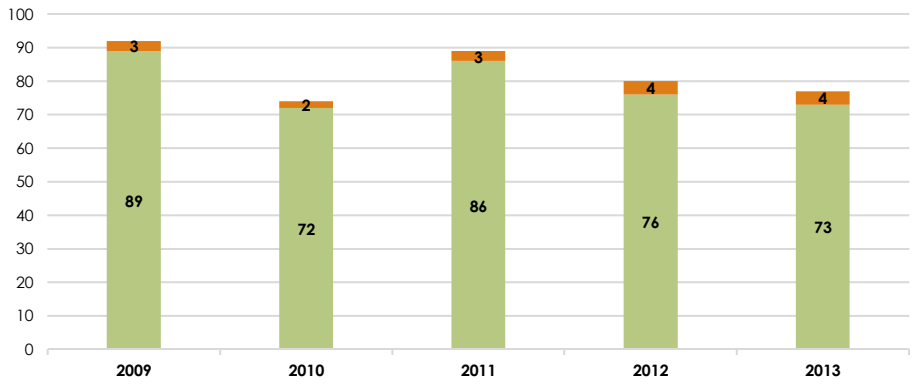

Joonis 6. Lasteaialapsed ja õpilased teistest omavalitsusüksustest

Seega tuleb sügisel 2014 suurendada klassikomplektide arvu kolme esimese klassini. Kuna aastakäikude lõikes laste arvu kõikumised on märkimisväärsed, siis on oluline, et kõikumisi suudetaks kompenseerida laste õppima asumisega teistest omavalitsusüksustest.Täna on surve panna lapsi Paikuse valla haridusasutustesse väljapoolt suurem kui suudetakse vastu võtta. Ennekõike on surve üldhariduse omandamiseks.

- Paljud Paikuse valla lapsed omandavad üld-ja huviharidust väljapool valda. Nende arv näitab langustrendi. 2010. aastal oli selliseid lapsi 235, sel aastal 192.

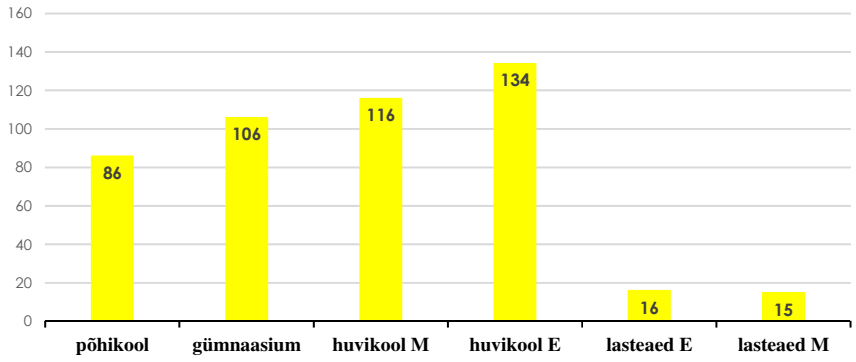

Joonis 7. Laste arv väljapool Paikuse valla haridusasutusi

- Õpilaskoha arvestusliku maksumuse dünaamikat iseloomustab joonis 8. Näeme, et hariduskulud lapse kohta on pidevalt kasvanud.

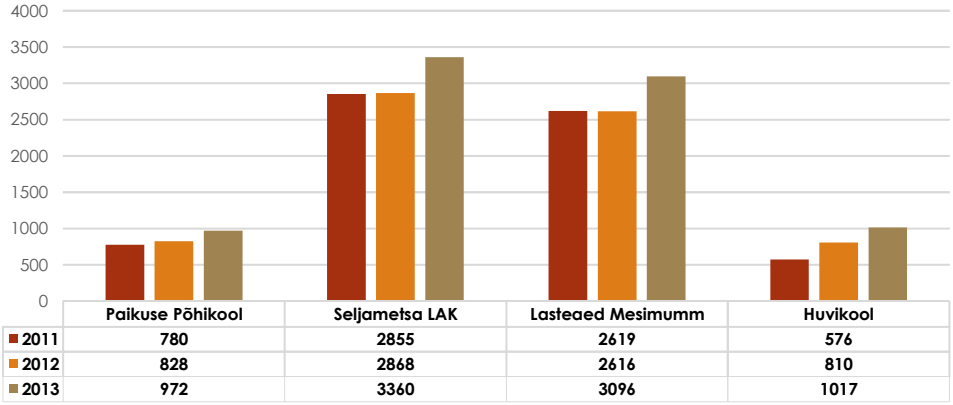

Joonis 8. Õpilaskoha maksumuse dünaamika

- Haridusasutustes on õppijatele vajadusel kättesaadavad järgmised tugisüsteemid: logopeediline abi, parandusõpe, individuaalne õppekava, individuaalne ainekava, koduõpe, aineõpetaja konsultatsioonid, pikapäevarühm, lastekaitse juhtumikorralduslik töö koolikohustuse täitmiseks, lastevanemate koolitus, isiklik abistaja ja psühholoogiline nõustamine. Eraldi arvestust peetakse valla koolides õppetööst osavõtu kohta, et rakendada abi varajase märkamise läbi. Eelmisel õppeaastal toetati tugisüsteemide kaudu 15,8% õpilastest.

- Paikuse vald pakub huvitegevust läbi huviringide väga erinevatele sihtgruppidele. Huviringid on seotud nii füüsilise kui ka vaimse tegevusega. Hõivatud on kõik peamised vanusegrupid, kellele on mõeldud nii liikumisega seonduvat kui ka kunsti ja loomega seonduvat. Paikuse Päevakeskuse, Paikuse lasteaia, Paikuse Huvikooli, Paikuse Spordikeskuse, Paikuse vallamaja, Seljametsa külamaja ja Paikuse noortekeskuse juures tegutseb

kokku üle 60 huviringi. Lisaks rahastab vald 120 õpilase huviringide kohatasu teiste omavalitsuste munitsipaalhuvikoolides ning ca 60 õpilase huviharidust erahuvikoolides. Rahalises väljenduses kulub selleks ca 102 000 eurot aastas. Sellele lisanduvad veel kulud õpilastele huvikoolidesse tasuta sõidu

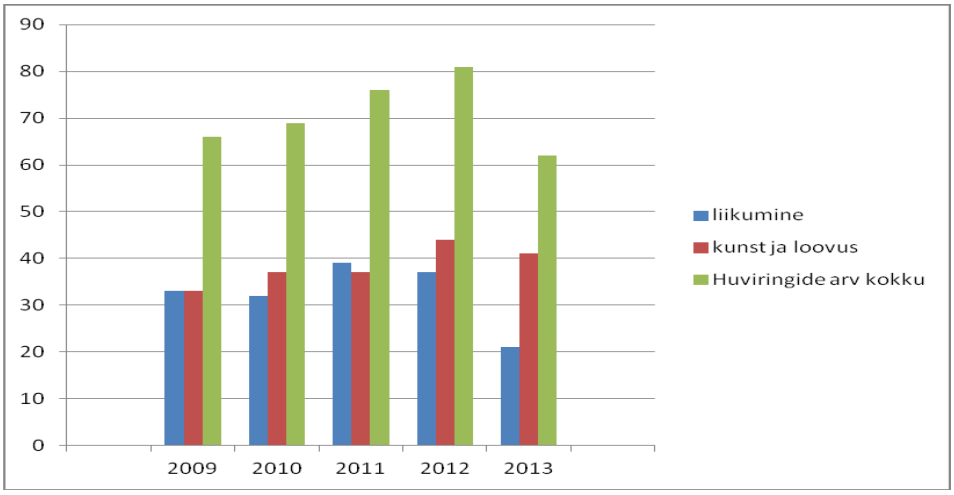

kompenseerimiseks.

Joonis 9. Huviringid vallas aastate lõikes 2009-2013

- Huviringide arv erinevatele vanusegruppidele oli tõusuteel aastatel 2009 - 2012, mil nende arv tõusis 66lt 81ni. 2013. aastal arv vähenes 62le. Selle oluliseks põhjuseks on kindlasti 2013. aasta juulist alanud uue võimla ehitus, mille käigus kadusid ära vanast võimlast pesemisvõimalused ja mille tõttu paljud tegutsevad liikumisringid otsisid kohad hooajaks Pärnu linna. Liikumisega seotud huviringide arvu tõus saab teoks uue tervise-ja spordikeskuse valmimisega 2014. aasta septembris.

Joonis 10 kajastab ringide arvu erinevas vanuseastmes. On näha, et 50+ suunatud ringide arv on püsinud stabiilsena. Kõikidele ülejäänud vanuserühmadele mõeldud ringide arv on vähenenud. Huviringide tegevuse valdkonnad on pidevalt muutunud. Paikusel on registreeritud 4 spordiklubi, kuid neile lisanduvad veel 5 spordiklubi, kelle tegevus seostub Paikuse vallaga. Üheks sellise tendentsi põhjuseks on Paikuse valla spordipoliitika, kus valla lastele treeninguid pakkuvatele klubidele on antud võimalus tasuta kasutada spordibaase tingimusel, et vähemalt pooled grupis olevatest lastest on Paikuse valla elanikud rahvastikuregistri järgi. Spordikoolides osalejate arv on aasta-aastalt kasvanud ja 2013. aastal oli neid 71.

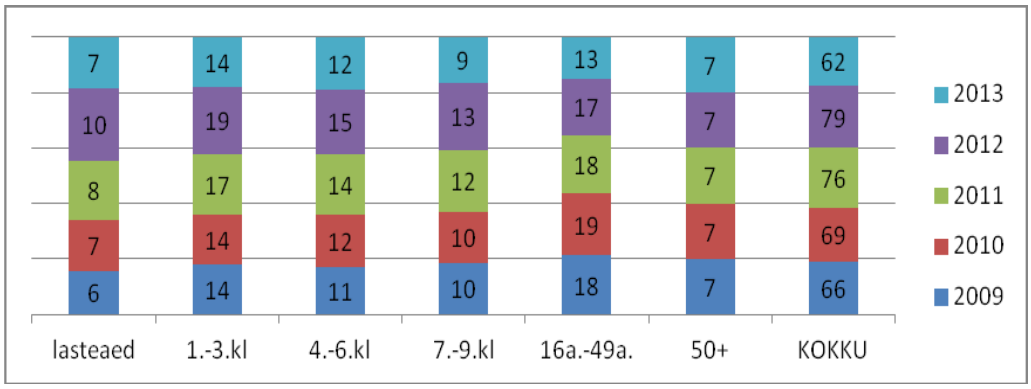

-

Joonis 10. Paikuse vallas tegutsevate huviringide jaotuvus

- Mitmekülgsed on vallas võimalused tegeleda spordi ja rahvatervisega. Paikuse vald on kujunenud üha enam meeldivaks aktiivse puhkuse veetmise piirkonnaks Pärnu linnastus.

- Tänu eakate madalale osatähtsusele valla rahvastikus on sotsiaalse kaitse kulud suhteliselt madalad. Paikuse vallas on 624 vanaduspensioni saajat. Töövõimetuspensioni saab 229, rahvapensioni 8, väljateenitud aastate pensioni 2 ja toitjakaotuspensioni 28, pensioni teiste seaduste järgi 12. Kokku on 903 pensionäri. Pensionäride arv on kasvanud, osakaal valla rahvastikus on püsinud stabiilne. Eesmärgiks on seatud eakate elukvaliteedi pikendamine võimalikult kõrge eani.

- Toimetulekutoetust saanud perede arv 2010. aastal oli 89. Aastal 2013. oli 54. Elanike toimetulekuvõime parandamiseks pakutakse Paikuse vallas alljärgnevaid sotsiaalteenuseid: isikliku abistaja teenus, tugiisiku teenus, avahooldusteenus, nõustamisteenus, transporditeenus, sotsiaalkorteri teenus, pesupesemise teenus, päevakeskuse teenus. Päevakeskus pakub nii riiklikke teenuseid kui teenuseid psüühilise erivajadusega inimestele. Puuetega inimesi on Paikuse vallas 6,8% elanikest.

- Toetatakse sotsiaalse kapitali kasvatamist läbi suhtevõrgustiku. Spetsiifilisi ja ressursimahukaid teenuseid vald ei osuta ise, vaid ostab vastavalt vajadusele neid naaberomavalitsustelt (näiteks hooldekoduteenus, rehabilitatsiooniteenus jne). 2013. aastal teenindati 492 abivajajat ja nende arv on aasta-aastalt kasvanud.

- Paikuse valla töötute arv on võrreldes 2010. aastaga langenud ja stabiliseerunud vahemikku 70-80 inimest. Töötute arv kõigub hooajaliselt. Suveperioodil leitakse enam ajutist tööd. Pikaajalistel töötutel on võimalus osaleda rehabilitatsiooniprogrammides, kuna nende probleemiks ei ole üksnes töö puudumine, vaid ka majanduslikud ja psühholoogilised probleemid. Paljud sotsiaalsed probleemid on seotud elanike tõrjutusega, mille vähendamise oluliseks võimaluseks on terved suhted ja aktiivne tegevus külakogukondades, üksteise toetamine ja aitamine.

- Paikusel on üks perearstikeskus, kus töötab 2 arsti koormusega 1,5 ametikohta ja 2 täiskoormusega pereõde. Tihe koostöö on Pärnu Haigla eriarstidega. Perearsti praksise patsientide arv 2014. aasta algul oli 3 061, kellest 1 880 on Paikuse valla elanikud. Patsientide nimistus on enam kui kolmekümne erineva omavalitsusüksuse esindajaid. Sellest võib järeldada, et ollakse teenuse kvaliteediga rahul.

- Tervisekeskuses osutab hambaraviteenuseid Pärnu Hambapolikliinik. Uue tervisekeskuse valmimisega saab laiendada teenuste nimistut. Näiteks on plaanis luua võimalused eriarstide vastuvõtuks kohapeal.

- Koolitervishoiu korraldamine Paikuse vallas toimub koostöös Sindi Tervisekeskusega. Et valla 451 kooliõpilast saaksid kvaliteetset koolitervishoiuteenust, mis sisaldab ka tervisedenduslikku ja profülaktilist tegevust, panustab Paikuse vald koolitervishoidu.

- Viimastel aastatel on valla elanikel olnud võimalus kasutada koduõendusteenust, mida pakub Pärnu Haigla. Teenuse tellib perearst vastavalt vajadusele ja konkreetsele kokkuleppele Pärnu Haigla õendusteenistuse juhatajaga.

- Muret teeb elanike vähenev kaetus ravikindlustusega. Teine problemaatiline trend on vaktsineerimistest keeldumine, eriti väikelaste osas. Kui täiskasvanute puhul on probleemiks vaktsiini kallis hind, siis laste puhul on otsused enamasti põhimõttelised.

- Paikuse vallal on koostatud terviseprofiil, millest rahvatervise arendamisel juhindutakse.

- Paikuse vallas tegutseb Seljametsa Muuseum, mis piirkonna ajaloolise mälu talletamise tarvis kogub vanavara, mälestusi ja kirjutisi. Toimuvad muuseumitunnid, ajaloopäevad ning antakse välja trükiseid.

- Paikuse alevis on rahvaraamatukogu. Rahvaraamatukogu on info-, kultuuri- ja kokkusaamiskeskus, kus on avatud internet. Saab läbi viia elukestva õppe kursusi ja õpitubasid. Raamatukogul oli 2013. aastal arvel 21 677 teavikut, lugejaid 496 ja laenutusi 15 352. Lugejate arv on aastate lõikes püsinud stabiilselt 500 piirimail

- Kultuurielus osalemiseks on Paikuse elanikel väga head võimalused. Pärnu linn koos teatri, raamatukogu, muuseumi ja kunstinäitustega on vaid mõne kilomeetri kaugusel. See mõjutab kultuuri ja vaba aja korraldust valla territooriumil. Ära märkimist väärib, et Paikuse vald koos Pärnu linnaga on Sihtasutuse „Endla Teater“ asutaja aastast 2012.

- Kasvab Paikuse valla tuntus külastuskeskkonnana, seda nii looduses puhkamise, tervisedenduse kui kultuurielamuste paigana. Vaba aja veetmise võimalusi pakuvad vallas mitmed isetegevusringid ja seltsid. Tegevus toimub põhiliselt päevakeskuse, vallamaja, spordikeskuse, lasteaia ja põhikooli ruumides. Uusi võimalusi pakub noortekeskus, kus toimub süsteemne noortega töö, ning Seljametsa külakeskus. Noortega tööd vallas viib läbi PaNoKe, kus on tööl noorsootöötajad. Noortekeskuse külastuskordi on aastas üle 4000. PaNoKe on Eesti Noorsootöö Liidu liige. Aastast 2011 kuulub PaNoKe ka Eesti Avatud Noortekeskuste Ühingusse. On liitunud MoNo-ga – mobiilse noorsootööga, mis toimub väljaspool noortekeskust noortele sobivas kohas – kas tänaval, internetis või teistes noorte kogunemiskohtades.

- Aastal 2011 moodustati Paikuse Noortevolikogu. Korraldatud on iga-aastaseid traditsioonilisi üritusi ning on esindatud erinevatel vallasisestel ja maakondlikel üritustel ja ümarlaudadel.

- Vallas on 8 rahvakultuuri valdkonnas tegutsevat organisatsiooni. Kokku tegutseb vallaasutustes 58 huviringi muusika, kunsti, käsitöö, tantsu ja muudes valdkondades. Huviringides osalejaid on kokku 1150. Samuti tegutseb vallas 7 spordiklubi 10 treeneri ja 156 harrastajaga.

- Kasvanud on kultuuri- ja spordiürituste arv erinevatele vanusegruppidele, tõusnud on pereürituste osakaal. Jätkunud on aastatepikkused traditsioonid ning loodud ka uusi. Suvel viiakse läbi lastelaagreid.

- Tugevnenud ja kaasajastunud on vaba aja veetmise materiaal-tehniline baas. Paikuse vallas on 8 spordiplatsi, 3 spordisaali, 2 staadioni, 6 mänguväljakut ja 3 puhkeala. Kuigi vald piirneb suures ulatuses jõgedega, on nende võimalusi kasutatud vähe. Ujumiseks kasutatakse Pärnu jõge ja Seljametsa karjääri. Vaja oleks enam rajada paadisildu, täna on 2 paadisilda Kiviajakülas.

- Paikuse valla rahvastikust veerandi moodustavad noored ehk 7-26 aastased. Elus edasiliikumisel – iseseisva elukoha, õpingute ja töökoha otsimisel – on oluline osata ja olla võimeline teha ise valikuid ning kaalutletud otsuseid. Kättesaadavad ja motiveerivad koolivälised tegevused annavad iseseisva edukogemuse ning võimaldavad erinevate tegevuste kaudu õppida tundma oma tegelikke teadmisi ja oskusi.

- Paikuse valla üks ülesandeid on kodanikuühiskonna arenguks soodsate eelduste loomine. Kaasav osalusühiskond, mis hõlmab inimeste omaalgatuslikku koostööd oma huvide järgimiseks ning avalike asjade arutamises ja otsustamises osalemiseks, samuti seda koostööd võimaldavaid ühendusi, võrgustikke ja institutsioone. Kodanikuühiskond tähendab suutlikku avalikku sektorit, tugevat erasektorit ja aktiivset kolmandat sektorit. Paikuse vallas tegutsevad MTÜ Paikuse Naisteühing Marta, MTÜ Paikuse Loometegevuse Keskus, MTÜ Paikuse Motoklubi, MTÜ Paikuse Lions Klubi, ligikaudu 30 korteriühistut, 3 garaažiühistut, MTÜ Silla Külaselts, MTÜ Põlendmaa Külaselts, MTÜ Vaskrääma Külaselts, Paikuse Koduuurijate Seltsing ja paljud teised.

- Tugevad kogukonnasuhted ja aktiivne külaliikumine loob elanikele uusi võimalusi veeta sisukalt oma vaba aega. Üheks külaliikumise olulisemaks objektiks on ümbritseva keskkonna hoidmine. Tugevad kogukonnasuhted, kodanikualgatuse korras toimuv "naabrivalve" toetavad turvalise elukeskkonna kujunemist.

- Paikuse valla lepingulisteks koostööpartneriteks avalike teenuste osutamisel on: MTÜ PaNoKe noorsootöö alal, MTÜ Martad Seljametsas külamajas teenuste osutamisel ja OÜ Sindi Tervisekeskus peraarstiteenuse osutamisel Paikusel. Vald on MTÜ Rohelise Jõemaa Koostöökogu liige. Asend linnastus ja tihe lõimitus mitmetes eluvaldkondades loob tavalisest suurema koostöövajaduse teiste kohaliku omavalitsuse üksustega, eriti keskuslinna Pärnuga.

- Paikuse vallavolikogu valimistel osales 2013. aastal 48,92% valla hääleõiguslikest elanikest (2009 - 56,6%). Volikogu moodustus 14-st valimisliidu „Parem Paikuse„ ja ühest Reformierakonna liikmest. Volikogus on moodustatud viis komisjoni: revisjonikomisjon, eelarve- ja arengukomisjon, haridus-, sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, kultuuri-, spordi- ja noorsookomisjon ning keskkonna- ja maakomisjon. Korrakaitsekomisjoni otsustati mitte teha, vaid vajadusel luua ajutine volikogu töörühm. Koalitsioonil on olemas tegevusplatvorm „Teeme üheskoos valla paremaks".

- Paikuse Vallavalitsus kui täitevvõimu organ on neljaliikmeline: vallavanem, humanitaar- ja tehnikavaldkonna abivallavanemad ning raamatupidamisosakonna juhataja. Sõnaõigusega võtab istungitest osa vallasekretär. Vallavalitsuse kui asutuse kinnitatud koosseisu suurus on 17 ametikohta koos vallavanemaga. Vallavalitsuse haldusaparaat on jagatud nelja suurde valdkonda: kantselei, humanitaarvaldkond, tehnikavaldkond ja finantsvaldkond.

- Paikuse valla peamine tuluallikas on üksikisiku tulumaks, mille osakaal 2013. aasta eelarve põhitegevuse tuludes oli 56%. Kui 2009. aastal oli Paikuse vallas 1 719 maksumaksjat, siis järgnevatel aastatel on toimunud nende arvu mõningane langus. 2013. aastal oli Paikuse vallas keskmiselt 1 660 maksumaksjat.

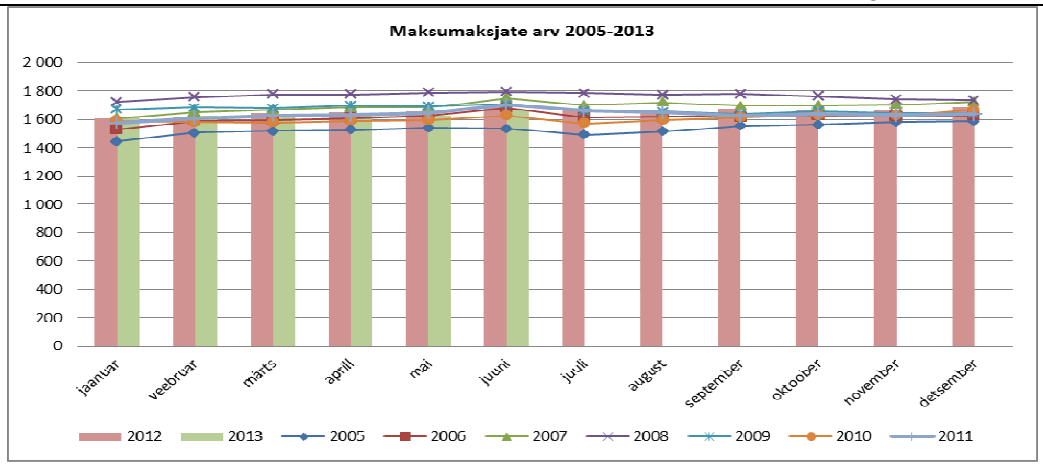

Joonis 11 . Maksumaksjate arvu dünaamika (Allikas: Rahandusministeerium)

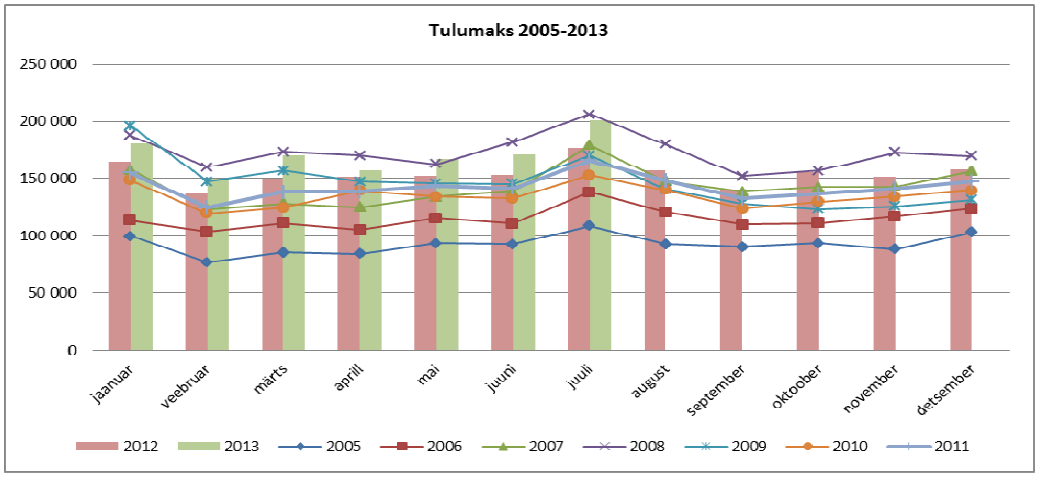

Joonis 12. Paikuse valla tulumaksu laekumine (Allikas: Rahandusministeerium)

- Elanike sissetulekud on viimastel aastatel kasvanud ja 2013. aastal oli elaniku keskmine sissetulek Paikuse vallas 859 eurot kuus.
- Maamaks moodustas Paikuse valla 2013. aasta eelarve põhitegevuse tuludest 2,5%. Maamaksumäärad on kehtestatud Paikuse vallavolikogu poolt vastavalt hinnatsoonile: üldine maksumäär 1,5% või 2,5% maa maksustamise hinnast, põllumajanduses kasutuses olevalt maalt 1,0%.
- Riigieelarveline toetus- ja tasandusfondi eraldis moodustas 2013. aastal 28,4% põhitegevuse tulude mahust.
- Paikuse valla omafinantseerimise võimekus on suhteliselt väike. Arvestada tuleb sellega, et iga uue investeeringuga kaasneb tavapäraselt ka põhitegevuse kulude lisandumine. Prognoosi kohaselt on vallal laenukohustusi 2014. aasta lõpuga 1,83 miljonit eurot, mis on 51,1% põhitegevuse tuludest (maksimaalne lubatud on 60%). Vald viljeleb konservatiivset eelarvepoliitikat ja hoiab laenukoormuse seadusega kehtestatud piires.
- Paikuse vald kuulub Pärnumaa Omavalitsuste Liitu ja Eesti Maaomavalitsuste Liitu. Samuti tehakse aktiivset koostööd Pärnu linnastu teiste omavalitsusüksustega. Paikuse valla edukuse jaoks on tähtis tulemuslik koostöö kohalike ettevõtete ja kohaliku kogukonnaga. Arengu seisukohast on kõigi osapoolte panus valla konkurentsivõime ja heaolu kasvu väga oluline.

2.2. Olulisemad avaliku sektori investeeringuprojektid 2010-2014

Aastatel 2010 - 2014 viidi Paikuse valla initsiatiivil ellu järgmised suuremad investeeringuprojektid:

- Ehitati Paikuse spordi- ja tervisekeskus. Paikuse põhikool saab juude 3 klassiruumi ja vanast spordisaalist kujundatakse kooli aula ja noortekeskus. Keskusse tuleb 2 palliväljakut, tõste- , maadlus- ja aeroobikasaal koos nelja treeneri ruumiga ja nelja garderoobiga. Kooli raamatukogu ehitatakse suuremaks ja sellest saab valla raamatukogu.

- Renoveeriti Paikuse Päevakeskuse katus ja välisfassaad. Seoses uue tervisekeskusega vabanevad ruumid sotsiaalhoolekande ja toetatud elamise teenuste arendamiseks.

- Soojustati Paikuse Põhikooli hoone katusealune.

- Renoveeriti katlamajad Paikusel ja Seljametsas, mille tulemusena soojatootmine viidi täiendavalt veel graanuli ja puiduhakkele.

- Rekonstrueeriti küttetrassid Paikuse alevis ja Seljametsa külas.

- Ehitati Kodara põigi veetorustik. Rajati neli uut puurkaevu, ehitati veetorustik nelja majapidamise varustamiseks joogiveega, paigaldati 3 veepuhastusseadet ja puhastati 1 salvkaev. Jõekalda tee 1 elamualal, Keraamika tänaval ja Seljametsa külas ehitati välja uus veetorustik, mis liideti valla ühtse joogivee võrguga. Korrastati sadeveekraave, torustikke ja truupe (Kastani vk, Põllu tn, Vahtramäe-Raudtee tn kraav, Aiandi-Seljametsa tee truup).

- Rekonstrueeriti Paide mnt (Pärnu–Tori mnt lõik), mille tulemusena ehitati välja Seljametsa tee – Paide mnt ringliiklusega ristmik, Linnuriigi jalakäijate ülekäigurada ja lõik kergliiklusteest koos tänavavalgustuse rekonstrueerimisega.

- Ehitati Paide mnt kõnnitee. Pinnati Toominga tänav,Tamme tänav, Põllu tn, Pääsukese pst, Tammekännu tn, Käärasoo põik, Käärasoo ring, Vaskrääma-Servaku tee, Teeveere tänav, Pääsukese puiestee, Ratta tänav ja Kastani väikekoht. Uuendati kruusakattega teed: Tammuru külavahetee, Aiandi-Seljametsa tee, Kõvatooma tee.

- Rajati Paide maantee ja Seljametsa kergliiklustee.

- Korrastati Paide mnt äärne rohetsoon. Varustati ühiskondlikke objekte jäätmekogumise konteineritega: pargid, ujumiskohad, puhkekohad, spordiväljakud.

- Kujundati kalmistu keskväljak lillepeenarde ja istumiskohtadega.

- Renoveeriti Pärnade pst 5 hoone vallale kuuluv osa.

- Rajati kallasrajad Raudtee tänavalt kuni Lodja sillani, Pärnu jõe äärde.

- Ehitati Kiviaja küla rada Reiu jõe suudmealale.
- Puhastati Paikuse alevi tiik, paigaldati purskaev ja tuled.
- Rekonstrueeriti Paikuse Põhikooli park ja Päevakeskuse park.
- Soetati koduteenuste osutamiseks elektriauto.
- Osteti kaks sotsiaalkorterit.
- Koostati Reiu sadama ehitamise uuring ning detailplaneering.
- Paigaldati 6 uut bussiootepaviljoni Paide maantee äärde.
- Ehitati skatepark ja rannavõrkpalliväljak.
- Rajati välisvalgustus Paide mnt kergliiklustee ja Reiu silla vahelisele alale. Lisaks ehitati Reiu silla valgustus, Vabaõhulava silla valgustus ja Raudtee sillale suunduv 6 valgustusposti. Samuti Toominga, Teeveere ja Tamme tänavate valgustus. Rekonstrueeriti Kooli tee, Paide maantee ja Keraamika tänava valgustus. Ehitati 102 uut ja rekonstrueeriti 18 valgustuskohta. 100 valgustuskohta said energiasäästlikumad lambid.

Ennekõike on toimunud edasiminek üldkasutatava taristu valdkonnas. Investeeringud on parandanud haridus- ja sotsiaalkeskkonna ning vaba aja veetmise toimimist, soojamajanduse ja ühisveevärgi teenuste kvaliteeti, teede sõidetavust ja liiklusohutust. Paranenud on vallasisesed liikumisvõimalused ühistranspordiga, samuti maakonnakeskuse Pärnu kättesaadavus. Investeeringud on suurendanud valla miljööväärtust ja elanike turvalisust.

Samas on Paikuse vald teinud mitmeid ettevalmistusi investeeringuteks. Näiteks on valminud Seljametsa lasteaia juurdeehituse detailplaneering. Koostatud on Reiu jõele sadama ehitamise uuring ja detailplaneering. Samuti on kehtestatud valla kergliiklustee detailplaneering. Valmis sai Västriku tn 2 maaüksuse ja selle lähiümbruse detailplaneering kaubanduskeskuse tarvis. Perspektiivis on Silla küla lasteaia (Keraamika tn 8 krunt) ja Põlendmaa sotsiaalküla rajamiseks detailplaneeringute tegemine. Investeeringut ootab Paikuse vabaõhulava, mille tarvis on viidud läbi projekteerimistööd.

Siiski on vallaeelarveliste vahendite piiratus ja kaasrahastamise mittesaamine vähendanud varasemas arengukavas kavandatu elluviimist. Mitmed tegevused on nihkunud arengukavas märgitust hilisemasse aega. Ennekõike seonduvad need ühisveevärgi ja sademevee väljaehitamisega ning kergliiklusteede rajamisega. Positiivne, et vaadeldud perioodil on jätkunud erasektori poolne arendustegevus: ehitati uusi elamu- ja tootmispindasid, renoveeriti hooneid, investeeriti töökohtade loomisse ja inimvarasse.

Kokkuvõtteks saab tõdeda, et majanduskriisile järgnenud perioodil on Paikuse vald kavakindlalt viinud ellu arengukavas püstitatud eesmärke vastavalt tema käsutada olnud vahenditele. Perioodil 2010 - 2014 on investeeringuid valla-eelarvest tehtud enam kui viie miljoni euro väärtuses, millest ca 35% on saadud Euroopa Liidu srtuktuurifondidest.

3. PAIKUSE VALLA ELANIKE TAGASISIDE VALLA ARENGUS TOIMUNULE JA ETTEPANEKUD TULEVIKUKS

Paikuse vallas toimunu tagasisidestamiseks ja olukorra hindamiseks viidi arengukava koostamise raames aprillis 2014 läbi vallaelanike küsitlus. Selleks oli võimalus elanikel täita ankeet kas Paikuse valla interneti kodulehel või paberkandjal. Kokku vastas ankeedile 121 inimest.

Tagasiside põhjal saab öelda, et Paikuse valla elanike rahulolu (vastused: olen väga rahul ja olen enam-vähem rahul) oma valla elukeskkonnaga on suhteliselt kõrge. Enam oldi rahul jäätmekäitluse korraldusega (88%), turvalisusega (84%), valla juhtimisega (84%), elukoha ümbruse heakorra ja üldise miljööga (84%), elektrisidega (82%) ning haridusteenuse kvaliteedi ja kättesaadavusega (80%). Järgnesid rahulolu tänavate ja teede valgustusega (70%), inimeste vahelise koostöö ja kogukondlike suhetega (67%), viidastuse ning loodus- ja huviväärtuste tähistusega (66%), ühistranspordi kasutamise võimalustega (63%), parkimise korraldusega (60%) ja tervishoiuteenustega (60%). Üle 50% vastanutest olid rahul ka laste ja noorte huvitegevusega (56%), teede sõidetavuse ja ohutusega (53%), loodushoiu ja looduskaitse korraldusega (52%) ning sotsiaalteenuste kättesaadavusega (50%). Täiskasvanute vaba aja veetmise, kultuuri ja spordi-tegevuse võimalustega oli rahul 49%. Kõige vähem oldi rahul pangateenuste võimalustega (13%), kaubanduse ja olmeteenuste osutamisega (22%) ja veealadel puhkevõimalustega (34%).

Elanike rahulolu suurendamiseks on oluline panustada ennekõike kaubanduse, olme- ja pangateenuste ja veealadel puhkevõimaluste arendamisse. Oluline on tagada valla loodussõbralikkus läbi korraldatud looduskasutuse. Nimetatud valdkondade arengus saab vallavalitsus olla ennekõike eelduste looja läbi planeeringute ning koostöö eestvedaja.

Küsimusele, et mida konkreetselt Paikuse vallavolikogu ia –valitsus peaksid kohaliku arengu edendamiseks tegema, oldi pea ühel meelel, et kõige enam tuleks ellu viia järgmisi suundi: tegelema tööhõive küsimustega ja andma selleks elanikele ettevõtlustoetusi ning planeerima tootmiseks alasid ja hooneid (96% vastanutest), munitsipaliseerima maad vallas arendustegevuseks, tugevdama vallakeskust esmaste igapäevateenuste osutamiseks (95%), rajama valda katva kergliiklusteede võrgustiku (94%), viima valla asulaid ühendavad teed kõvakatte alla (92%), toetama külades külavanemate ning küla elanikke koondavate organisatsioonide loomist (92%), tunnustama tublisid elanikke ja tutvustama neid valla infokanalites (92%). Veel sooviti, et tegeletakse munitsipaalettevõtluse arendamisega, vallasisese ühistranspordi ühenduste paremaks muutmisega, turismi- ja puhkemajanduse toetamisega, valla maine kujundamisega ning toetama elamuehituse edenemist.

Vastajatel oli võimalik teha ka konkreetseid ettepanekuid, mida valla elus muuta. Konkreetselt esitatud soovid on toodud lisas 2 ning neid võeti arvesse valla tegevussuundade ja investeeringute plaani koostamisel.

Kokkuvõtteks, elanike rahulolu paljude valla elukeskkonna valdkondadega on kõrge. Samas ollakse mures töökohtade pärast. Ruumiliselt soovitakse tugevat vallakeskust ja sellega hästi sidustatud külasid. Oluline on tunnustada vallaelu edendajaid. Paikuse valla avalikule võimule on väga suured ootused, et elukeskkonda muuta veelgi elanikusõbralikumaks ning jätkuksid valla elanike ja majanduse kasvule suunatud pingutused. Valla jätkusuutlikuks arenguks on vaja hästi toimetulevaid tublisid maksumaksjaid. Oluline on siinkohal veelkord märkida, et vastajad on vallavõimu tegevusele andnud väga kõrge hinnangu, mistõttu on ka tehtud ettepanekute realiseerimise ootus kõrge. Küsimusele, et

kas peaks arutama ja tegema ettevalmistusi Paikuse valla ühinemiseks naaberomavalitsustega, vastas eitavalt 65% vastajatest.

5. KOONDHINNANG PAIKUSE VALLA ARENGUTASEMELE

Paikuse valla arengutaseme kokkuvõte koostati 2014. aasta kevadel SWOT-analüüsina. Seminari käigus toodi osalejate poolt välja järgmised valla sise- ja väliskeskkonda kõige enam iseloomustavad asjaolud (Tabel 1).

Tabel 1. Paikuse valla SWOT analüüs

TUGEVAD KÜLJED	NÕRGAD KÜLJED
❑ Valla hea maine ja oma valla identiteet ❑ Stabiilne demograafiline olukord, suur tööealiste osakaal (ca 62%) ja elanikest 75% elab Paikuse alevis ❑ Ettevõtlikud ja haritud elanikud, leibkondade keskmisest suurem sissetulek Pärnumaal ❑ Logistiliselt hea paiknemine, Pärnu-Sindi kasvutelg, vallakeskuse hea ühendus ühistranspordiga Pärnu linnastus ❑ Atraktiivne ettevõtlus- ja investeerimiskeskkond, elamu- ja tööstusmaa arendusteks ❑ Politiseerimata ja järjekindel eesmärgistatud valla juhtimine, selge arenguplaan (arengukava, üldplaneering, eelarvestrateegia) ❑ Mitmekesine elukeskkond, on nii linnakeskkonda kui puutumatut loodust, sh veealasid ❑ Tublid õpetajad ja hea õpikeskkond, lasteaia- ja koolikohtade piisavus ❑ Avahoolduse ja koduteenuste hea tase, perearst, hambaarst, sotsiaalkorterid ❑ Huvitegevuse teenuse pakkumine väljaspoole valda ❑ Traditsioonilised kultuuri ja spordisündmused, vilgas seltsielu, suvised lastelaagrid ❑ Ühisveevärgi teenuse hea kvaliteet ja sobiv hinnasuhe ❑ Paikuse alev kaugküttel: puhas õhk, küttehind soodne, aastaringne soe vesi ❑ Turvalisus, Politseikooli kadettide kaasatus avaliku korra tagamisse ❑ Puhkemajanduse ja vaba aja taristu, tervislike eluviiside viljelemine ❑ Heakord, korrastatud pargid ja rohealad ❑ Dateeritud vanim püsiasustus Eestis ❑ Toimivad korteriühistud ❑ Valla ajaleht ja interneti koduleht on tõhusad kohalikud teabeallikad ❑ Munitsipaalasutuste ühistegevus, koostöö teiste omavalitsustega Pärnumaal ❑ Koostöösuhted Soome ja Poola kohalike omavalitsustega	❑ Sõiduteed, tänavad ja kõnniteed vajavad renoveerimist ja ehitamist (tolmuvabaks muutmine, liigvee ära-juhtimine, liiklusolude parandamine ❑ Ühisveevärgi taristu on välja ehitamata (Tammuru küla, Silla küla (Tehnoküla poolne), Keraamika), sadevee süsteem vajab ehitamist ❑ Ühistranspordiga vallasisese liikumise piiratus (Seljametsa suund on alakaetud) ❑ Hõreasustusaladel on halb valgustus ❑ Paikuse alevi keskus lõpuni välja arendamata (kaubandus, teenendus, elamualad) ❑ Avalike vabaõhurajatiste (terviserajad, kergliiklusteed) vähesus ❑ Väikesadama puudumine Pärnu jõel ❑ Vallaeelarvelised vahendid ei kata valla investeeringuteks vajadusi ❑ Külaliikumise kandepind on väike ja elanike madal aktiivsus kohtadel, külades napib kooskäimiskohti (noortkeskus, huvimaja) ❑ Valda tutvustavate infotahvite ja viidasüsteem on välja arendamata ❑ Inimmõju surve kasv looduskeskkonnale ❑ Valla vähene tuntus külastuse sihtkohana, tagasihoidlik valla turundustegevus oma potentsiaali ja võimaluste tutvustamiseks ❑ Elanike soov saada kõike ja kohe, prioriteetide seadmise oskuste vähesus ❑ Vallarahva vähene osalemine valla otsustusprotsessides ja tagasihoidlik omavastutuse võtmine kogukonna arengus
VÕIMALUSED	**OHUD**
❑ Elanike huvi asuda elama Paikuse valda	❑ Valla atraktiivsuse suhteline vähene-

❑ Kinnisvaraarendajate plaanid investeerida kinnisvarasse (elamufond, kaubandus) ❑ Side- ja kommunikatsioonitehnoloogia areng, uued internetipõhised lahendid teenuste ja infoleviku pakkumiseks ❑ Rahvusvahelistumine ja mitmekultuurilise elukeskkonna kasvutrend ❑ Rahvusvaheliste koostöövõrgustike laienemine, võimalused nendes osaleda ❑ Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite avanemine 2014-2020 ❑ Energiasäästu tähtsustumine ja selleks kaasrahastamisvahendite võimalused ❑ Reisimiste kasv, elamuste otsimine unikaalsest kultuurist ja loodusest ❑ Riigipidamise reform, keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse koostöö ❑ Tervise väärtustamise kasv ühiskonnas, vaba aja tegevuste mitmekesistamine ❑ Kodanikuühiskonna areng ja inimeste omavastutuse kasv ❑ Via Baltica ja Rail Baltica arengud, valla logistikapositsiooni paranemine Pärnu linnastus ❑ Maakondliku ühistranspordikeskuse moodustamine, ❑ Liikumiskeskkonna paranemine, sh veeliiklus Pärnu külastajatele turismitoodete mitmekesisuse laiendamiseks	mine elamis- ja tööpaigana, väljaränne ❑ Elanike mobiilsuse kasv ja sidemete vähenemine kodukohaga, kogukonna-tunde nõrgenemine ❑ Avalike teenuste rahastusmudelites omaosaluse kasv, vähekindlustatud perede majandusliku olukorra halvenemine ❑ Traditsioonilise peremudeli muutu-mine, palju üksielavaid inimesi ja laste sotsiaalprobleemide kasv ❑ Vallakeskuse arenduseks investeerimis-huvi vähesus, hinnatõus ja tootmis-sisendite kallinemine ❑ Maksusüsteem ei soosi ettevõtlust maal, ettevõtete maksude seostama-tus asukoha kohaliku omavalitsusega ❑ Transiitliiklusega kaasnev müra, saaste ja liiklusohtlikkus ❑ Kinnisvara arendajate surve rohealadele, looduskoormuse kasv (metsa-aluste tallamine, prügiga reostamine) ❑ Riigi seadusandlikud initsiatiivid, mis piiravad omavalitsuse autonoomiat, kohustuslike ülesannete kasv selleks rigilt vajalikke vahendeid eraldamata ❑ Pärnuga ülemäärane konkureerimine ja ebamajanduslikud otsused ❑ Infomüra, raske eristada tõest teavet näilisusest otsustamiseks

SWOT analüüsi tulemuste põhjal koostati järgmised strateegilised arengusuunad Paikuse valla pikaajaliste sihtide seadmise tarvis (Tabel 2).

Tabel 2. Paikuse valla SWOT- analüüsi maatriks

Välistegurid/ Sisetegurid	Tugevused (S)	Nõrkused (W)
Võimalused (O) väliskeskkonna seisund	**SO-strateegia** • Valla positsiooneerimine (töö – ja elukohad, vaba aja veetmine) Pärnu linnastus ja investorite kaasamine arendustesse Pärnu-Sindi teljel, Paikuse valla keskasula polüfunktsionaalse keskusena väljaehitamine • Kultuuri- ja loodussõbraliku turismi- ja puhkemajanduse arendamine, külastuskeskkonna loomine aastaringseks toimimiseks (Kiviaja küla, terviserajad, Paikuse vabaõhulava, kallas-, suusa- ja uisurada, paadisadam, kergliiklusteed) • Valla investeerimisvõimekuse suurendamine läbi projektipõhise välisvahendite kaasamise	**WO-strateegia** • Avalike teenuste osutamiseks linnastupõhise lähenemise laiendamine koostöös naaberomavalitsustega (ühistransport, huvikoolid, vaba aja veetmine, e-teenused jms) • Taristu kaasajastamine ja elukeskkonna muutmine elaniku-sõbralikumaks (teed, tänavad, valgustus, ühisveevärk jms) • Veeliikluse võimaluste laiendami-ne (väikesadama ehitamine Reiu jõele, lautrikoht Pärnu jõele) • Kohaliku omaalgatuse ja kodanikuühenduste toetamine, noorte sotsiaalse sidususe kasvatamine, seltsielu elavdamine ja kodukohaga identiteedi

	kohalikku arengusse • Sotsiaalmeediavahendite kasutamine valla turundamiseks	suurendamine • Via Baltica ja Rail Baltica arengute seostamine vallaga
Ohud (T) väliskeskkonna seisund	**ST-strateegia** • Linnastupõhiste avalike teenuste osutamine läbi tõhusama institutsionaalse ja finantsilise koostöö naaberomavalitsustega • Kogukonnateenuste arendamise toetamine valla hõreasustusalal • Rohealade säilitamise, liiklus-ohutuse ja valla heakorra parandamine, korraldatud külastuste osatähtsuse suurendamine • Terviseedenduse ja kvaaliteetselt elatud aastate suurendamine • Põlvkondade-vahelise koostöö toetamine (näit. lastehoid jms)	**WT-strateegia** • Valla finantsvõimekuse suuren-dmine, EL struktuurivahendite, ettevõtjate ja elanike kaasamine investeeringuprojektidesse • Valla atraktiivsuse suurendamine elu- ja töökohana • Noorsootöö tõhustamine, noorte omaalgatuslikkuse toetamine vaba aja tegevustes • Elanikele avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine • Vabatahtliku töö kandepinna laiendamine

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Paikuse valla tugevad küljed on seotud tema stabiilse rahvastikuarenguga, töökohtade ja soodsa logistilise positsiooniga Pärnu linnastus, kvaliteetsete haridus- ja sotsiaalteenuste, kauni ja mitmekesise loodusega. Valla elanikkond on üldnäitajate poolest Eesti keskmisest haritum, ettevõtlikum ja jõukam. Valla ettevõtjad pakuvad mitmekesiseid töökohti. Kasvavaks sektoriks on turismi- ja puhkemajandus. Jätkub vallakeskuse kujundamine polüfunktsionaalseks loodussõbralikuks keskasulaks.

Paikuse valla nõrgad küljed seonduvad tehnilise taristu mahajäämusega, ennekõike ühisveevärgi ning sadevee arengus. Investeeringuid on vaja veealade kasutamise laiendamiseks spordi- ja vaba aja rajatiste ehitamiseks. Vajalik on kogukondliku tegevuse kandepinna laiendamine. Inimtegevusega suurenenud keskkonnariskid vajavad maandamist. Tagasihoidlik on valla turundustegevus.

Võimalustena nähakse Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite kasutamist vallaelanike elatustaseme tõusuks ja valla arengu kitsaskohtade lahendamiseks. Ennekõike investeeringud taristusse ja liikumiskeskkonda, et parandada võimalusi töökohtade loomiseks, investeeringute ligimeelitamiseks, elukeskkonna kvaliteedi tõusuks ja valla sidususeks Pärnu linnastus. Oluline on toetada elanike ettevõtlikkust ning laiendada teadusmahukat ja keskkonnasõbralikku väikeettevõtlust. Võtta aktiivselt kasutusle uusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahendeid. Oluline on uuel eelarveperioodil suunata tegevused kulupõhiselt lähenemiselt enam tulu loomisse - toetada energiasäästu, ettevõtlusinitsiatiive, investeeringute saamist töökohtadesse. Elanikkonna sidususe ja kohtadel elu edendamiseks kasutada enam vabakondade potentsiaali.

Ohtudeks on valla tagasihoidlik tulubaas, mis piirab avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist ning vajalike investeeringute tegemist sotsiaal- ja tehnilise taristu tarvis. Keskvalitsus on algatanud mitmeid seadusandlikke initsiatiive, mis pärsivad kohaliku omavalitsuse üksuste autonoomiat ja finantsilist võimekust. Kesksel kohal on koostöö naaberomavalitsustega Pärnu linnastus, et vältida ebaotstarbekat ressursside paigutust. Igati aidata kaasa sellele, et Pärnu linnastu konkurentsivõime tervikuna Eestis kasvaks, mis loob ühtlasi arengueeldusi ka Paikuse vallale. Selle tarvis on oluline aktiivselt osaleda ka arengustrateegia Pärnumaa 2030+ elluviimises.

6. PAIKUSE VALLA ARENGUMUDEL

6.1. Üldine lähenemine

Paikuse valla arendustegevuse põhimõtteline skeem, mida käesosoleva arengukava ülesehitus järgib, on toodud joonisel 13.

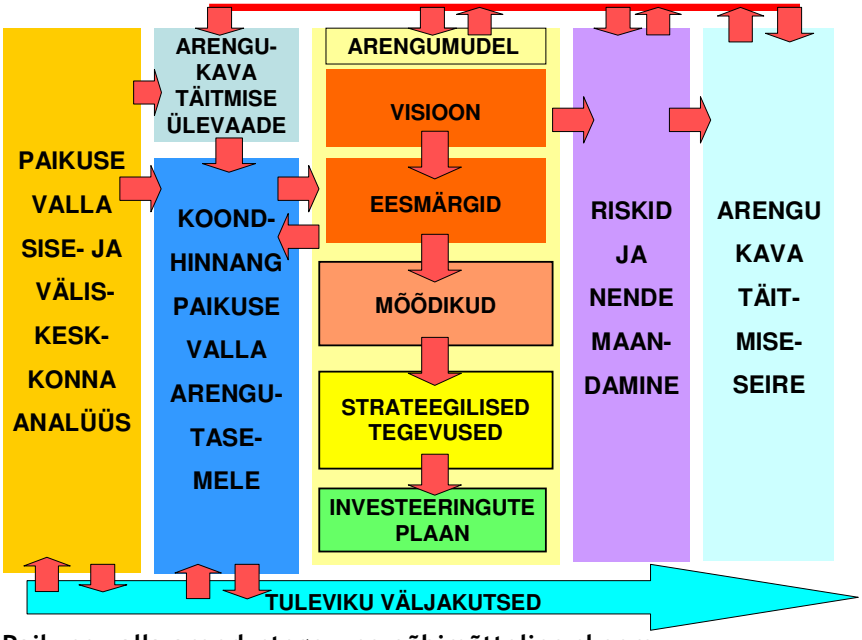

Joonis 13. Paikuse valla arendustegevuse põhimõtteline skeem

Keskset kohta Paikuse valla arendustegevuses omavad Paikuse vallavolikogu ja -valitsus. Vallavalitsuse juhtide ja struktuuriüksuste töötajate võimekusest oleneb nende käes olevate ressursside, hallatava institutsionaalse potentsiaali ja suhtekapitali kasutamine kohaliku arengu suunamisel. Demokraatlik ja tõhus kohaliku omavalitsuse organisatsioon, mis kaasab arengusse elanikkonna, äri- ja mittetulundus-sektori, suudab edukalt oma tegevusega täita talle pandud ülesandeid ja olla valla arendustegevuse eestvedaja, erinevate huvide koondaja, parema tuleviku eelduste looja ja elluviija.

Paikuse valla erinevate valdkondade – rahvastik, loodus, majandus, sotsiaalsektor ja omavalitsusüksuse institutsionaalne struktuur on kesksed arendustegevuse osised, mis arendustegevuses tuleb nutikalt põimida.

6.2. VALLA ARENDUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Paikuse valla arendustegevuses ja koostöösuhetes lähtuvad valla juhtimis- ja haldusstruktuurid järgmistest põhimõtetest:

- **Asjatundlikkus** - valla juhtimine, avalike teenuste osutamine ja ressursside haldamine toimub parimatest teadmistest, oskustest, kogemustest ja elanikega jagatud tulevikuvisioonist ning demokraatlikest väärtustest lähtuvalt. Otsuste tegemisel võetakse lähtekohaks põhjendatud vajadused ja otsustamisel kaalutletakse lahendusvõimalusi, et selgitada välja enim eesmärkidele ja kulutõhususele vastav.
- **Kompleksus** – erinevaid eluvaldkondi käsitletakse omavahel seostatuna tervikuks. Toimub valla arengu süsteemne seire, mis arvestab nii vallasiseseid kui -väliseid mõjusid ja nendest tulenevaid tuleviku väljavaateid.

- **Kogukonna kaasatus ja koostöö** – tegemist on õppiva organisatsiooniga, mis ei klammerdu institutsionaalsetesse piiridesse, rakendatakse hea valitsemise põhimõtteid ja sünergiat koostööst avaliku, äri- ja mittetulundus-sektoriga.

6.3. Paikuse valla visioon 2024

Paikuse vald on parim paik elamiseks.

Asustus ja maakasutus 2024

- Paikuse valla asulad moodustavad tervikliku tugeva vallakeskusega asustussüsteemi, mis on hästi lõimitud Pärnu linnaregiooni. Maakasutus lähtub valla strateegilistest eesmärkidest ja väärtustab erinevate maakasutusfunktsioonidega alade sidusust. Soositakse keskkonnasõbralikku ja teadmistemahukat ettevõtlust, tähelepanu pööratakse valla heakorrale ja miljööle. Hajaasustuse piirkondades on elu- ja ärifunktsiooni lõimitus loomulik seisund, millele maakasutuspoliitikas lisandub puhke- ja virgestusvõimaluste funktsioone.
- Arendada nii elamu- kui tööstus- ja ettevõtlusalasid. Nende kaudu luua eeldusi vallaelanike jõukuse ja heaolu kasvuks Pärnu linnastus kõrge konkurentsivõimega omavalitsusüksusena. Samas suurendatakse valla lõimitust linnastupõhise arenguga. Ühtlasi reguleeritakse selle läbi elanike pendelrännet, elamuehitust ja töökohtade paigutust ning avalike teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.
- Kesksel kohal on Paikuse alevi keskusfunktsiooni tugevdamine koos külade võrgustiku säilitamisega. Seni on elamuarendus olnud keskendunud põhiliselt Paikuse alevi lähedusse, kus elamumaa on hakanud ammenduma. Samas on alev kaubandus- ja teeninduskeskusena jätkuvalt nõrk. Vallakeskuse tugevdamist rahvastiku kontsentratsioonipunktina toetab kortermajade rajamine. Keskuse teenindus- ja kaubandusfunktsioonide tugevdamine nõuab aga seniste äärelinnastumise trendide ümbersuunamist ning valmisoleku suurendamist konkureerida suuremate keskustega Pärnu linnastus, nn polütsentrilise asustusstruktuuri kujunemist.
- Elujõuliste külade võrgustiku säilimiseks kohapealse ettevõtluse tugevnemise toetamine ning hea transpordiühenduse tagamine vallakeskuse ja linnastu teiste piirkondadega. Külade võrgustiku säilimine ja külade stabiilne areng vallakeskusega pea samas tempos võimaldab valla territooriumil hajutada keskkonnakoormust, luua rohkem hea keskkonnakvaliteediga mitmekesiseid eluasemeid, mis paraku suurendab kulusid infrastruktuuri rajamisele ja survet rohealadele.

Miljöö ja looduskeskkond 2024

- Paikuse valla asulaid iseloomustab kõrge miljööväärtus ja heakorrastatus. Asustusest ja intensiivsest maakasutusest tulenevad riskid looduskeskkonnale on maandatud. Vallas kujundatakse väikelinnaline asulamiljöö vallakeskuses ja külamiljöö hajaasustuses. Valik nõuab märkimisväärseid jõupingutusi, kuna Paikuse alevi senine areng on ilma väikelinnale omaste tunnusteta, sh ilma selgelt eristuva keskuseta. Keskuse väljakujunemist takistab ennekõike elanike tihe seos Pärnuga. Aktiivne pendelränne maakonnakeskusse ja valdava osa sisserändajate eelistused elukeskkonna osas – äärelinlik elukoht looduses – seab samas ohtu külamiljöö säilitamise seoses jõukama elanikkonnakihi sisserändega valda ning äärelinlike elamualade laienemisega väljapoole Paikuse alevit. Külamiljöö säilitamine toetab külakogukondade

sidusust ja pehmendab võimalikke väärtuskonflikte põliselanike ning sisserändajate vahel.

Ettevõtlus ja töökohad 2024

- Paikuse vallas on atraktiivne ettevõtluskeskkond, elanike vajadusi rahuldav kaubandus- ja teenustevõrk. Soodustatakse igat liiki keskkonnasõbraliku ettevõtluse ja töökohtade teket, sh eksporti suunatud tootmist. Töökohtade kasv vallas pakub uusi võimalusi kohalikele elanikele paiksuseks ja tööd kogu linnastu elanikkonnale.
- Ettevõtlikkuse kui elulaadi väärtuseks kujundmine, ettevõtlusõppele suunatud koolitusprogrammide ja õpilasfirmade toetamine.
- Oluline on tagada kompromiss looduskeskkonna kaitse ning äritegevuse arengu vahel. Valik on tingitud ettevõtluse arendamise ja maakasutuse suunamisega tehtud valikutest – laiendada elamualasid ja luua kohapeal uusi töökohti erinevatel tegevusaladel. Seejuures eelistada keskkonnasõbralikke ja kõrgemat lisandväärtust loovaid töökohti, mis ühtasi tagaksid töötajatele kõrgema sissetuleku.

Haridus- ja sotsiaalteenused 2024

- Sotsiaalne infrastruktuur soosib valla ühtlast ja terviklikku arengut ning tagab elukeskkonna hea konkurentsivõime Pärnu linnaregioonis. Valla koolid ja lasteasutused pakuvad linnastus konkurentsivõimelist ja õppija vajadusi rahuldavat alus- ja põhiharidusteenust.
- Laiendatakse huvihariduse ja noorsootöö võimalusi vallas. Koostöös Pärnu linnastu kohalike omavalitsustega laiendatakse huvikoolides õppimise võimalusi, nähakse võimalusi spetsialiseerumiseks. Kujundatakse noortekeskuste võrgustikku, et pakkuda noortele võimalusi enesearenguks ja juhendamist.
- Vallas on kaasaja nõuetele vastav sotsiaalhoolekanne ja sotsiaalpinnad abivajajatele. Keskendutakse üldisemate sotsiaalteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse arendamisele. Spetsiifilisemat sekkumist nõudvatel juhtudel on mõttekas ja tõhus teha koostööd maakonna sotsiaalhoolekandesüsteemi teiste partneritega, esmajoones Pärnu linnaga, kus võimalused erivajadusi arvestavate teenuste arendamiseks on oluliselt laiemad.
- Välja arendatakse valla tervisekeskus, kuhu on koondatud perearsti- ja terviseedenduse süsteem. Valikut toetab Pärnu linna kõrgema taseme tervishoiuasutuste lähedus.
- Loome- ja puhkemajandust toetav vaba aja infrastruktuur. Aktiivne kultuuri- ja seltsielu ning noorsootöö toimub valla kõigis piirkondades.

Ühistranspordi ja tehnilised infrastruktuurid 2024

- Kõigis valla asulates on kvaliteetne, elanike ja ettevõtete vajadusi rahuldav teedevõrk vallakeskusesse ning linnaregiooni keskuslinna Pärnusse. Tehnilised infrastruktuurid rahuldavad elanike ja ettevõtete vajadusi, loovad sobivates kohtades eeldused elamu- ja ettevõtlusalade arenguks ning on puhta looduskeskkonna säilimise aluseks.
- Ühistransport rahuldab valla kõikide piirkondade elanikke. Suurendatakse ühistranspordi osakaalu elanike liikumisvajaduste rahuldamisel. Korralik ühistranspordiühendus küladega tagab vallakeskuse sotsiaalse infrastruktuuri teenuste ja töökohtade parema kättesaadavuse ka mujal elavatele valla elanikele.
- Valla teedevõrku arendatakse ühtlaselt. Pakutakse erinevaid liikumisvõimalusi, sh kergliiklusteede kasutamist nii kodu ja töökoha vahel liikumiseks kui terviseedenduseks.

- Avardatakse veealade kasutusvõimalusi, luues selleks veesõidukitele randumis- ja hoiukohti.
- Suurendatakse ühisveevarustuse- ja kanalisatsiooniga, kaugküttesüsteemide ja jäätmekäitlussüsteemidega ühendatud majapidamiste osakaalu. Jäätmekäitlussüsteem peab haarama kõiki valla ettevõtteid, asutusi ja majapidamisi (üksikute põhjendatud eranditega). Ühisveevärgi ja sadeveesüsteemide ning kaugkütte arendamisel tuleb lähtuda ökonoomsuse ja keskkonnasäästlikkuse printsiipidest.
- Parandatakse liiklusohutust, mille üks osa on tänavavalgustuse jätkuv väljaehitamine.

Kohalik omavalitsemine 2024

- Paikuse vald on sihipäraselt pikaajalistest eesmärkidest juhitud ja arendatud omavalitsusüksus. Järjepidev süsteemne arendustegevus ning võimekas haldusorganisatsioon suudab tagada avalike teenuste hea kvaliteedi ja kättesaadavuse kõigile valla elanikele. Paikuse vald on aktiivne partner vallasiseses, linnastupõhises, maakondlikus, üleriigilises ja rahvusvahelises koostöös.
- Kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmisel tehakse aktiivset koostööd äri- ja mittetulundussektoriga. Eelistatakse avaliku ja erasektori partnerlust kogukonnateenuste arendamisel. Kohaliku omavalitsuse osalus tagab kontrolli teenuste arengu ja haldamise üle, erasektori kaasamine suurendab investeerimisvõimet ja kindlustab kuluefektiivse majandamise.
- Kohaliku omavalitsuse organid võtavad enesele ka vabatahtlikke ülesandeid, vastavalt arenguvajadustele ja elanike soovidele. Vabatahtlike ülesannete enesele võtmine tuleneb kohaliku omavalitsuse organite laialdasest vastutusest ning valla arengu komplekssest olemusest. Sellega kaasneb ka kulude (nii finants- kui ka teenistujate ajakulu) kasv, kuivõrd vabatahtlike ülesannete lisandumisel ei tohi halveneda kohustuslike ülesannete täitmine.
- Valla kulupõhiselt juhtimisel minna enam üle tulupõhisele juhtimisele, mille osaks on vallaelanike suurem kaasatus otsustusprotsessidesse.

Kodanikuühiskond 2024

- Vallas on tegusad külakogukonnad, vabaühendused ja korteriühistud.
- Elanikel on tugev Paikuse valla identiteet ja kodukoha austus. Arendustöös stimuleeritakse eelistatult ülevallalisi kogukonnasuhteid, toetatakse piirkondlikke algatusi ja seltsitegevust.
- Kohtadel omavastutuse suurendamine kohalikes tegemistes. Selle ergutamiseks külavanemate toetamine ja vabaühenduste projektidele võimalusel kaasfinantseerimine vallaeelarvest.

6.4. Paikuse valla kohaliku omavalitsuse missioon

Paikuse vallavolikogu ja –valitsus on valla arengu veduriks – kohaliku partnerluse ja koostöö eestvedajaks, toetajad ning tingimuste loojad. Valla arengu huvides ollakse aktiivses partnerluses Pärnu linnaregiooni, Pärnu maakonna ja teiste Eesti kohaliku omavalitsuse üksustega, samuti sõprusomavalitsustega välismaalt.

Volikogu missioon on luua organisatoorsed ja eelarvelised eeldused omavalitsuslike ülesannete kvaliteetseks täitmiseks ning kohalikuks arendustegevuseks, olla eestvedaja kogukondlike kokkulepeteni jõudmiseks.
Vallavalitsuse kohustus on täita kvaliteetselt ja õigeaegselt ning eraldatud ressursside piires volikogu otsuste ja seadustega pandud kohustuste täitmine, olles

riigis üks suurema haldussuutlikkusega omavalitsusüksusi oma elanike arvu silmas pidades.

Volikogu ja valitsus teevad vajadusel keskvõimule ettepanekuid kohaliku elu edukamaks korraldamiseks ja nõuavad riigi poolsete kohustuslike funktsioonide täitmiseks vajalike vahendite eraldamist riigieelarvest.

6.5. Paikuse valla arendustegevuse valdkonnad ja mõõdikud nende arengu seireks 2015-2024

Aastatel 2015-2024 keskendutakse arendustegevuses järgmistele valdkondadele.

V 1. Mõõdukas rahvaarvu kasv

Taotletakse Paikuse valla elanike arvu kasvu nii loomuliku iibe kui ka positiivse rändesaldo toel, seda mõõdukas tempos – selliselt, et ei halvendata rahvastikutaastet ja arengu tasakaalu sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri võimalustega.

Eeldused rahvaarvu kasvuks – Pärnu lähedus ja äärelinnastumise protsessi intensiivsus, hea elukeskkond – on vallas olemas. Mõõdukat kasvu taotletakse tulenevalt vajadusest tagada sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri areng lähtuvalt nõudlusest. Kohaliku omavalitsuse regulatsioonivõimalusi nõrgendavad juba kehtestatud detailplaneeringud, sh suurtele kortermajadele.

Kvaliteetne äärelinlik elukeskkond Pärnu läheduses loob võimaluse jõukamate leibkondade sisserändeks valda. Et paljude selliste leibkondade elu on juba eelnevalt tugevalt seotud keskuslinnaga (töökohad, laste koolikohad, identiteet), siis on kohaliku elanikkonna jätkusuutlikkuse ja kohalike avalike teenuste (koolid, lasteaiad, vaba aja teenused) tarbijaskonna kujundamisel oluline ka noorte, iseseisvat elu alles kujundavate, perede sisseränne. Paikuse valla elanikkonda iseloomustab Eesti keskmisest suurem sissetulekute tase.

<u>Mõõdikud ja sihtväärtused:</u>

- Elanike arvu muutus: iga-aastane kasv, 30 – 50 inimest aastas
- Rändesaldo: positiivne
- 25-39 aastaste rändesaldo: positiivne
- Loomulik iive: positiivne
- Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu suurus: vähemalt 2% kõrgem Eesti keskmisest tasemest
- Noorte perede arv: mõõdukas kasv

V 2. Ruumiliselt tasakaalustatud areng

Paikuse vald on ruumiliselt tasakaalustatud arenguga vald. Üheaegselt on tagatud nii külade elujõud kui ka vallakeskuse tugevnemine.

Tulenevalt valla väljavenitatud kujust, teede halvemast kvaliteedist valla äärealadel ja äärealade kesisest ühistranspordiühendusest on valla asulate asendid linnastu keskuse suhtes väga erinevad. See takistab asustuse ja ettevõtluse ühtlasemat paigutumist valla territooriumil. Samuti on valla elanikkond kontsentreeritud valla lääneossa, Sindi – Pärnu maantee lähedusse. Rahvastiku ühtlasem jaotus võimaldab suurendada valla elanike arvu, ilma et ülemääraselt koormataks juba olemasolevaid elamupiirkondi ja rohealasid. Asustuse ühtlasem jaotumine eeldab suhteliselt suuri investeeringuid teede, ühistranspordi, tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri arendamiseks valla idaalade suunas.

Mõõdikud ja sihtväärtused:

- Elanike arvu muutus asulates: elanike arvu kasv kõigis asulates
- Elanike keskmine rahuloluhinnang elukeskkonna üksikute aspektidega (nt. heakord) eraldiseisvalt (5 palli süsteemis): erinevused asulate vahel ei ületa 0,6 punkti
- Rahul või väga rahul hinnangute osakaal elukeskkonna üksikute aspektidega ja konkreetsete teenuste kvaliteediga vähemalt 75%
- Ühistranspordiühenduste arv vallakeskusega: vähemalt 3 korda edasi-tagasi päeva jooksul igast külast
- Külaelu edendamisega tegelevate kodanikeühenduste olemasolu asulates: kõigis asulates on selline ühendus või külavanem olemas.

V 3. Kõrge tööhõive ja sotsiaalne turvalisus

Paikuse valla elanikud on tööturul edukad, suudavad vältida toimetulekuprobleeme. Kõigile valla elanikele on tagatud sotsiaalne kaitse ja kaasatus ühiskonnaellu. Elanikud on õiguskuulekad ning kõrge turvalisuse teadlikkusega. Maakasutuse ja asularuumi kujundamisel on arvesse võetud kuritegevuse ja liiklusega seotud riske.

Erinevat laadi keskkonnasõbralikku ettevõtlust soositakse kõikjal valla territooriumil, niivõrd kui see ei ohusta keskkonda ja miljööd. Valik toetab senise arengutee jätkamist ning välditakse juba tehtud investeeringute raiskamist. Kulusid võib suurendada vajadus osutada suuremat tähelepanu tööstuse ja laomajanduse maa-alade esteetilisele küljele ning vajadusel puhvertsoonide loomisele nende ja elamu- ja ärialade vahele.

Puhkemajanduse arengut soositakse kõikjal valla territooriumil, vastavalt kohalikele eeldustele. Puhkemajanduse hajutamine laiemale territooriumile vähendab (jõekallaste) keskkonnakoormust. Puhkemajanduse areng perifeersemates külades on oluline töökohtade looja hajaasustuses (turismitalud jms). Samuti on puhkemajandus oluline kultuuriliste innovatsioonide kandjana, mentaliteedieristuste vähendajana.

Kaubandust ja teenindust eelisarendatakse vallakeskuses. Valik lähtub eeldusest, et enamus valla elanikke elab vallakeskuses ja selle läheduses. Keskuse väljakujunemist takistavad elanike suur mobiilsus ja tugev konkurents naaberomavalitsusüksustega. Külade rahvaarvu kasvu korral võib tekkida vajadus neis esmatasandi kaubanduse arenguks, mis toetaks ka külade identiteedi tugevnemist.
Valla sotsiaalhoolekande ja rahvatervise süsteem on abivajaja keskne, osutades sihtrühmadele ennetavaid ja vajadusepõhiseid tõhusaid hoolekande ja sotsiaalteenuseid ning toetusi, mis on suunatud elanike iseseisva toimetuleku, töövõime ja sotsiaalse sidususe tagamisele tervislikus ning turvalises keskkonnas. Senisest enam pööratakse tähelepanu pikaajalise töötuse ning noorte tööpuuduse ennetamisele ja vähendamisele.

Seltsielu ja kultuurilise isetegevuse puhul keskendutakse külakeskuste arendamisele. Valik toetab perifeersete külade arengut, asustuse ja elanikkonna ühtlasemat jaotust valla territooriumil. Külakeskused toetavad külakogukonna sidususe suurenemist. Külakeskuste rajamist soodustavad head kaasfinantseerimisvõimalused.

Mõõdikud ja sihtväärtused:

- Tervena elatavad aastad sünnimomendist: 59 aastat
- Tööhõive määr (20-64 aastased): vähemalt 75%

- Registreeritud töötuse määr (15-64 aastaste elanike kohta): vähemalt 20% madalam kui riigis tervikuna
- Suhtelise vaesuse määr peale sotsiaalseid siirdeid: 10%
- Täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määr: 20%
- Kuritegude arv: alla 50 aastas
- Liiklusõnnetuste arv: alla 5 aastas

V 4. Elanikud on rahul elukeskkonna ja avalike teenustega

Valdav osa Paikuse valla elanikest on rahul pakutavate avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavusega ning elukeskkonnaga vallas.

Mõõdikud ja sihtväärtused:

- Elanike keskmine rahuloluhinnang elukeskkonna üksikute aspektidega (nt. heakord) eraldiseisvalt (5 palli süsteemis): vähemalt 4,0
- Elanike keskmine rahuloluhinnang konkreetsete teenuste kvaliteediga (5 palli süsteemis): vähemalt 4,0
- Elanike keskmine rahuloluhinnang konkreetsete teenuste (nt. lasteaiateenus) kättesaadavusega (5 palli süsteemis): vähemalt 4,0

V 5. Konkurentsi- ja koostöövõime Pärnu linnastus

Paikuse vald on Pärnu linnastu edukaim omavalitsusüksus. Vald teeb aktiivset ja tulemuslikku koostööd linnastu teiste omavalitsusüksustega ning panustab vääriliselt linnastu arengusse. Paikuse vallal on investoreid, elanikke ja puhkajaid ligitõmbav positiivne maine.

Valla tähtsust Pärnu linnastus suurendatakse. Vald on Pärnu linnastus positsioneeritud kui elukeskkonna pakkuja ja paljude töökohtade asukoht. Üleriigilise tähtsusega on vallas asuv Politseikool. Tähtsus elukeskkonnana sõltub eelkõige pakutava keskkonna kvaliteedist ja selles on vallal head eeldused. Kvaliteetne elukeskkond meelitab valda aga uusi jõukamaid elanikke, mis on soodne vallaeelarvele. Turismi- ja puhkemajanduse sihtkohana on vallal eeldused Pärnu linna kui vaieldamatut tõmbekeskust kitsastes lõikudes täiendada ning tulem sõltub piirkondlikust võrgustumisest. Et ulatusliku pendelrände määravat tähtsust suurema osa elanike elukeskkonnaga rahulolule ei ole, siis on siin arengud eelkõige majandusliku tasuvuse ja otstarbekuse küsimuste otsustada.

Kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise korraldamine toimub sobivaimal tasandil – vallas, linnastu või maakonna teistes piirkondades. Tehniliste infrastruktuuride arendamine toimub linnastu- või maakonnapõhises koostöös, vastavalt vajadusele.Valla ettevõtluse arendamisel arvestatakse kogu Pärnu linnastu tööjõuturuga. Kitsalt kohalike elanike kvalifikatsiooni arvestav ettevõtluspoliitika on ülimalt keerukas praktikas ellu viia ning linnastu seisukohast ka ebaefektiivne. Mõistlikum on kasutada linnastu eeliseid – spetsialistide oluliselt laiemat valikut kui väikeses vallas see muidu oleks. Samas tuleb arvestada, et kui kohalikele elanikele sobivad töökohad vähendavad pendelrännet ja tugevdavad elanike seostumist valla ellu, siis töökohtade kasv üldiselt toob endaga kaasa eelkõige pendelrände suurenemise linnastu teistest asulatest.

Vald keskendub kohapeal kvaliteetse põhi- ja alushariduse osutamisele, gümnaasiumihariduse puhul kasutatakse naaberomavalitsusüksuste haridusasutusi. Gümnaasiumihariduse osutamise alustamine vallas oleks kulukas, keerukas ja riskantne ettevõtmine. Tihedal lõimumisel linnastusse puudub selleks ka pakiline vajadus. Gümnaasiumiteenuse sisseost ilma noorte elukvaliteeti halvendamata eeldab head ühistranspordiühendust Pärnu ja Sindi linnadega.

Pakutakse vaba aja veetmise võimalusi kõigile linnastu elanikele. Kohalike elanike vajadustest lähtuvalt pakutakse võimalikult mitmekesist kaubanduse ja teeninduste pakkumist.

Mõõdikud ja sihtväärtused:

- Elanike arvu muutuse võrdlus linnastu teiste omavalitsusüksustega: suurim kasv/aeglaseim langus
- Uute eluruumide arvu lisandumine elaniku kohta võrdluses linnastu teiste omavalitsusüksustega: suurim väärtus
- Palgatöötaja keskmise kuu brutotulu suurus võrdluses linnastu teiste omavalitsusüksustega: suurim väärtus
- Registreeritud töötuse määr (15-64 a elanike kohta) võrdluses linnastu teiste omavalitsusüksustega: madalaim väärtus
- Toimetulekutoetuste maht elaniku kohta võrdluses linnastu teiste omavalitsusüksustega: madalaim väärtus
- Vallas paiknevate töökohtade osakaalu muutus linnastu töökohtades: osakaalu kasv
- Vallas paiknevate töökohtade keskmine väärtus võrdluses linnastu teiste omavalitsusüksustega: vähemalt kolme esimese omavalitsusüksuse seas
- Korraldatud kultuuri- ja spordiürituste külastatavus: teistest linnastu omavalitsusüksustest pärit külastajate/osalejate osakaal
- Ühiselt korraldatavad kohaliku omavalitsuse teenused: osakaal vajadusest

7. PAIKUSE VALLA ARENDUSTEGEVUSE STRATEEGILISED SUUNAD EESMÄRKIDE LÕIKES 2015-2024

Paikuse valla arendustegevuse eesmärgid ja strateegilised suunad on järgmised.

E 1. Sisemiselt tasakaalustatud vald ja Pärnu linnastuga sidus ruum

- Paikuse valla keskasula terviklik väljakujundamine.
- Piirkondlike külakeskuste väljaehitamine ja kohalike kogukondade ühistegevuse toetamine.
- Ühistranspordi liikumiskorralduse optimeerimine valla sees ja kiiremad liikumisvõimalused ühistranspordiga Pärnu-Sindi suunal.
- Paikuse valla eluaseme-, tööhõive- ja turismipoliitika täpsustamine, et tagada elanike ja töökohtade lisandumine, piirkonna spetsiifikat arvestavate majanduse kasvuvaldkondade eeliste ärakasutamine.
- Kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamine ja liikumiskeskkonna turvalisemaks muutmine: ülekäiguradade märgistus, turvaline liikluskorraldus.
- Koostöö naaberomavalitsustega ühisvee- ja kanalisatsioonisüsteemide ning reoveepuhastuse ja jäätmekäitluse arendamisel.
- Koostöö naaberomavalitsustega veetranspordi arendamisel ning sadamate ja paadihoiukohtade ehitamisel.
- Aktiivne osalemine Pärnumaa Omavalitsuste Liidus ja osaluse jätkamine Rohelise Jõemaa Koostöökogus, eesmärgiga tõsta kohalikku ja regionaalset arendusvõimekust.

E 2. Loodussõbralik keskkond ja kõrge miljööväärtus

- Looduskeskkonna kaitse tagamine, rohevõrgustiku säilitamine ja hooldamine.
- Keskkonnateadliku käitumise propageerimine ja vastutuse suurendamine säästva looduskasutuse eest.
- Loodus- ja kultuurimälestiste heakorrastamine ja viidastamine, looduskasutuse koormuse teadlik reguleerimine.
- Energiasäästu alase tegevuse toetamine, energiasäästu tagav hoonete renoveerimine ja uute energiasäästlike materjalide ning tehnoloogiate kasutamine.
- Järelvalve tõhustamine looduskeskkonna kasutuse ja heakorra tagamiseks, initsiatiivide toetamine miljööväärtusliku keskkonna loomiseks.

E 3. Kvaliteetne ja nõudlusele vastav tehniline infrastruktuur

- Ühisvee- ja –kanalisatsioonisüsteemi vastavusse viimine nõudlusega.
- Sademevee käitlussüsteemi arendamine, liigvee ärajuhtimine.
- Sõidu-, kerg- ja kõnniteede ning tänavate renoveerimine ja ehitamine.
- Tänavavalgustuse renoveerimine ja ehitamine, energiasääst läbi tehniliste lahenduste.
- Veealade kasutuselevõtt (ujumiskohad, kallasrajad, väikesadama ja paatide hoiukohtade ehitmine).
- Vaba aja ja spordi taristu rajamine (laste mänguväljakud, spordiväljakud ja –platsid, tervise- ja matkarajad, puhkealad jms).
- Elamufondi kaasajastamine.

E 4. Tugev ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad

- Ettevõtjate kaasamine valla otsustusprotsessi ja ettevõtjate kokkusaamiste (ümarlaudade, temaatiliste seminaride) regulaarne korraldamine, valla tublimate ettevõtjate tunnustamine ja nende tegevuste tutvustamine.
- Ettevõtete kõrgema lisandväärtuse pakkumise saavutamisele kaasaaitamine, investeerimisvõimaluste tutvustamine.
- Tublide ettevõtjate tunnustamine tööandjatena ja töötajatest hoolijatena.
- Vallas tegutsevate ettevõtete tööjõu vajaduse analüüsimine ja linnastu tööturul nõudmise-pakkumise vastavuse selgitamine, haridus- ja tööhõivealaste tegevuste koordineerimine.
- Koostöös Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskusega ja teiste ettevõtluse tugistruktuuridega ettevõtjate nõustamine, ettevõtluskeskkonna sihipärane turundamine ja soodsa keskkonna kujundamine sotsiaalselt vastutustundliku ja keskkonnasõbraliku ettevõtluse tarvis.
- Töötajate täiend- ja ümberõppe korraldamine koostöös Töötukassaga, töötute ja riskirühma kuuluvate elanike töö leidmisele kaasaaitamine.
- Õpilasfirmade loomisele kaasaaitamine, ettevõtlike lasteaedade ja koolide liikumise toetamine, õpilaste suvelaagrite korraldamine.
- Tööstusalade arendamine ja uute töökohtade loomiseks jõupingutused koostöös ettevõtjate ja kinnisvaraarendajatega.
- Töötute töövõimalustest parem teavitamine ja tööks ettevalmistamine koostöös Eesti Töötukassaga, kohalike ettevõtjate ja kolmanda sektoriga.

- Külastuskeskkonna atraktiivsemaks muutmine, külastuste suurendamiseks ja teenuste kvaliteetseks osutamiseks tootearenduse intensiivistamine, külastusatraktsioonide viidastamine.

- Looduspuhkuse kasutamine elanikkonna keskkonnahariduse ja –teadlikkuse tõstmiseks, valla mitmekesise ja väärt elukekkonna tutvustamiseks.

- Valla turundamiseks vajaliku teabematerjali koostamine ja levitamine (infostendid, valla koduleht jms).

E 5. Avalike teenuste kõrge kvaliteet ja sihtrühma vajadusele vastavus

- Lasteaia- ja koolikohtadega kindlustamine kõigile valla lastele.

- Alus-, üld- ja huvihariduse omandamise võimalused kvaliteetses õpikeskkonnas, mitmekesiste võimaluste pakkumine lastehoiuks ja haridusvalikuteks.

- Haridusasutuste kindlustamine kvalifitseeritud ja teotahteliste õpetajatega, tugiteenustega tagamine õpilaste erivajadustest lähtuvalt.

- Haridusasutuste osalemise suurendamine kogukonnaelus.

- Lapse erivajadustega arvestamine, laste kooliks ettevalmistamise parandamine ja tingimuste loomine koolist väljalangevuse vähendamiseks.

- Noorsootöö, sh. mobiilse noorsootöö aktiviseerimine.

- Täiskasvanute õppevõimaluste laiendamine ja elanike elukestvasse õppesse kaasatuse suurendamine.

- Sotsiaalhoolekandes osutatavate teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine, e-teenuste kasutamisvõimaluste laiendamine.

- Avahoolduse laiendamine, abivajajate varajase märkamine ja vajadusepõhise abi osutamine. Teenuste arendamine, sh tasuliste sotsiaalteenuste pakkumise laiendamine.

- Majanduslikes raskustes perede toetamine ja abistamine, sh vastavate teenuste arendamine, perenõustamisteenuste kättesaadavuse parandamine.

- Sotsiaaltöö alase koostöö arendamine vabaühendustega, kodanikualgatuste ja vabatahtliku töö julgustamine.

- Perearsti tegevuse toetamine, kvaliteeetse esmatasandi arstiabi kättesaadavuse tagamine.

- Perekesksete väärtushinnangute kujundamine. Pere nõustamisteenuste ja lastekaitse tugivõrgustiku arendamine koostöös lapsevanema ning haridus- ja sotsiaaltöötajaga.

- Tervist väärtustava käitumise propageerimine (terviseüritused, tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse propageerimine, terviseedendus töökohtadel jms).

- Valla suursündmuste, kontsertide, näituste ja noorteprogrammide läbiviimine (suveteater jt. vabaõhuüritused) ja elanike aktiivne kaasamine kultuurisündmuste korraldamisse.

- Veealadega seotud vaba aja tegevuste ja puhkamisvõimaluste laiendamine, supluskohtade arendamine.
- Naabrivalve liikumise ja korteriühistute tegevuse toetamine. Paikuse Politseikooliga koostöös turvalisuse tagamine, politsei kohaloleku nähtavuse suurendamine.
- Valmisoleku suurendamine vajadusel õnnetustele kiireks ja asjakohaseks reageerimiseks.

D. Tugev kodukoha identiteet

- Kodukoha väärtustamise kasvatamine, lapsevanemate ja ettevõtjate suurem kaasamine kohaliku elu arendamisse.
- Külaliikumise muutmine aktiivsemaks, külavanemate rolli suurendamine kogukonna tegevustes ja valla otsustusprotsessides.
- Sotsiaalse vastutustunde suurendamine kogukonnas, põlvkondade vahelise sidususe soodustamine.
- Uute kultuuriprojektide ellukutsumine ja toetused kultuuripärandi kogumiseks, säilitamiseks ja tutvustamiseks.
- Kultuuritraditsioonide säilimine ja ainuomaste kohalike sündmuste läbiviimine. Seltsitegevuse kandepinna laiendamine, noorte ja täiskasvanute organiseeritud vaba aja sisuka veetmise võimaluste mitmekesistamine.

E. Kaasav valitsemine ja jätkusuutlik investeerimine

- Elanikega jagatud visioon valla tulevikust, laiapõhjalisel arutelul teadmispõhised strateegilised otsused.
- Ametnike asjatundlikkuse suurendamine, motivatsioonisüsteemi arendamine ja personali süstemaatiline koolitamine, parem vallaelanike teenimine.
- Vabaühenduste tegevuse laiendamine, nende kaasamine vallaellu ja kogukonnateenuste arendamisse.
- Informatsiooni kättesaadavuse ja infolevi parendamine läbi valla interneti kodulehe ja ajalehe. Tagasiside küsimine valla elanikelt ja ettevõtjatelt (sh valla ajalehe vahendusel ja valla kodulehel arvamuse küsimine, vallajuhtide regulaarsed kohtumised elanikega, jms).
- Konservatiivne eelarvepoliitika ning paindlike haldus- ja finantsmudelite rakendamine avalike teenuste osutamisel.
- Jõupingutused välisvahendite kaasamiseks valla arengusse, Euroopa Liidu struktuurivahendite, riigi, erakapitali ja doonorite rahaliste vahendite kasutamine, vältides toetussõltuvust püsikulude katmisel.

8. PAIKUSE VALLA INVESTEERINGUTE PLAAN 2015-2024

Paikuse valla keskseks väljakutseks on jätkuvalt investeerida tehnilisse infrastruktuuri ja hoonete energiasäästu, et viia see kooskõlla elanike vajadustega ning vähendada ülalpidamiskulusid. Kuna tegemist on väga suurte investeeringutega, siis jagati investeeringuvajadused kahte perioodi 2015-2018 ja 2019-2024. Investeeringute nimekirja prioriteetide seadmisel lähtuti valla konservatiivsest eelarvepoliitikast ja põhimõtetest, et valla põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv ning valla finants- ja omafinantseerimise võimekus peavad paranema. Kindel soov on kaasata maksimaalselt Euroopa Liidu struktuurivahendeid ja teisi eelarveväliseid vahendeid.

Samuti tuleb arvestada, et investeeringutega kaasneks püsikulude kontrolli all hoidmine.

Investeeringute valikul peeti silmas asjaolu, et tehnilise infrastruktuuri arendamine loob eeldusi valda töökohtade loomiseks ja elanike arvu juurdekasvuks. Just tasuvate töökohtade juurdeloomine annab võimaluse valla majanduspotentsiaali suurendamiseks ja seeläbi investeeringuteks inimeste heaolusse. Seda ennekõike laste õpikeskkonda, elanike sotsiaalkaitsesse ja vaba aja sisukate ja terviseedenduslike võimaluste arengusse. Vallaelanike töö- ja avalike teenuste kättesaadavuse oluliseks osaks on investeeringud liikumiskeskkonda, et parandada valla sisusust ja võimekust fuktsionaalses tööjaotuses Pärnu linnastus. Oluline on muuta vald ka külastajatele atraktiivsemaks ning parandada avalike teenuste kuluefektiivsust.
Võttes aluseks Paikuse valla käesoleva arengukava ja valla eelarvestrateegia 2014-2018 lähteandmed, koostati valla lähiaastate investeerimisprioriteedid. Investeeringute maksumused on orienteeruvad, kuna täpne vajaminev summa konkreetse objekti tarvis selgub tööde teostamiseks tehtavate pakkumiste käigus. Tabelid on ülevaatlikkuse huvides koostatud valdkonniti. Tööd, mille tarvis on vaja koostada projektitaotlused on tähistatud P- tähega. Nende tööde osas jääb vallaeeelarvest rahastuse osakaal reeglina 25-30% vahemikku.

Tabel 3.Paikuse valla investeeringute plaan (orienteeruv maksumus, eurot)

A. Hooned, rajatised

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Paikuse Noorte-keskuse laiendus		400 000			400 000	P 300000
Seljametsa Lasteaed-algkooli rekonstru-eerimine			1200 000	300 000	1 500 000	P
Paikuse Päevakes-kuse peremaja rekonstrueerimine			100 000	100 000	200 000	P
Reiu vabaõhulava ehitus			2000 000	500 000	2 500 000	P85%
Kiviaja küla II etapi ehitus			1200 000	300 000	1 500 000	P85%
Rehabilitatsioonikes-kuse ehitus Põlendmaale						2 500 000
Paikuse Sotsiaal-hoolekandekeskuse ehitus						5 000 000
Külakeskuste rajamine Põlend-maal, Silla külas ja Vaskräämas		10 000	10 000	10 000	30 000	P85%
Reiu sadama ehitus						5 000 000
Paikuse kalmistu tavandihoone ehitus						100 000
Paikuse Põhikooli aula ehitus (vana spordisaali renovee-rimine)			800 000		800 000	P
Vallamaja fuajee ja garderoobi rekons-	5000	5000			10000	50000

trueerimine						
Pärnade pst 5 hoone renoveerimine		10000	10000		20000	70000
Jalakäiate silla ehitamine Tiigi tn otsast üle Sindi oja						P85% 200 000

B.Ühisveevärk,sadevesi,kraavid ja truubid

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Kanalisatsiooni rajamine Keraamikas	300 000				300 000	P
Kanalisatsiooni rajamine Silla külas		450 000			450 000	P
Ühisveevärgi raja-mine Tammuru külas			125 000	125 000	250 000	P
Sadeveekraavide, truupide, torustike ehitamine ja hooldamine	2 000	3000	4 000	5 000	20 000	
Kasutatud puurkae-vude tamponeeri-mine, pumplate lammutamine			10000	10000	20000	P 20 000
Tammuru tehnoküla ÜVK rekonstru-eerimine						200 000

C. Teed ja tänavad

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Käärasoo tee mustkate (1,5 km)		50000	50000		100 000	106000
Looga tee - Ratta – Kodara mustkate (1,5 km)			20000	20000	40 000	150000
Puraviku, Pilviku ja Jõekalda tee L3 mustkate (1,2 km)				50000	50 000	115000
Kukeseene, Sirmiku, Murumuna ja Riisika mustkate (1,3 km)						160000
Oru tn mustkate (0,6 km)						83000
Orunurga, Orunõlva, Orupõllu ja Oruvälja mustkate (0,5 km)						100 000
Paikuse Lasteaiaga piirneval alal kõnnitee ehitus ja parkla korrastamine	20 000				20 000	
Vallateede kruusa-katete uuendamine	10 000		10 000	20 000	40 000	20000
Tänavate 1,5 kordne pindamine (~1,5 km/aastas)	10 000		10 000	15 000	35 000	30000

Jõekalda tee kõnnitee Oru tn nurgani (0,6 km)	40 000				40 000	
Västriku tn kõnnitee (0,6 km)						100000
Kalda tee kõnnitee (0,4 km)						85 000
Käärasoo kõnniteede ehitus (1,3 km)						250 000
Seljametsa kõnnitee (Sinioja tn ulatuses) mustkate (0,6 km)		37 500			37 500	
Jõekalda tee ja Paide mnt äärse kõnnitee mustkate (0,6 km)						37 500
Seljametsa kõnnitee ehitus (2,1 km)						160 000
Jõek. tee L1 ehitam. koos mustkattega				10000	10000	180000
Kergliiklustee ehitus Seljametsa külast Silla külla						150000
Jõekalda tee kergliiklustee ehitus Oru tn nurgast Silla külla						150000

D. Energia ja energiasääst

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Seljametsa LAKi ja muuseumi küttesüs-teemi rekonstruee-rimine			50 000	10 000	60 000	P
Paikuse vallamaja energiasäästu elluvii-mine				500 000	500 000	P
Paikuse Põhikooli peahoone akende vahetus ja soojustus				300 000	300 000	P
Paikuse lasteaia küttesüsteemi renoveerimise hoone vanas osas	100 000	100 000			200 000	P
Paikuse lasteaia vana osa ventilatsiooni-süsteemi renovee-rimine						P 300 000

E. Tänavavalgustus

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Jõekalda tee - Oru tn nurgani	30 000				30 000	
Käärasoo tee ja Ratta tn		30 000			30 000	

Tammuru küla			10 000	10 000	20 000	
Seljametsa tee (kõnnitee ulatuses)			10000	10000	20000	50000
Tehnika tänav						20000
Linnuriigi tänava-valgustuse rekonst-rueerimine		10000	10000	10000	30000	
Jõekalda tee, Oru tn edasi Silla tehno-külani						50000

F. Rohealad, õued, mänguväljakud, avalikud parklad

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Turvapiirete ehitamine Paikuse Lasteaia õuealale	25 000	25 000			50 000	P
Tervisepargi rajami-ne Teeveere kinnistule	10 000	90 000			100 000	P
Väliklassi rajamine Paikuse Põhikooli juurde		100 000			100 000	P
Discgolfiraja ehitamine Reiu vabaõhulava juurde			50 000			P
Paikuse lasteaia pargi laiendamine koos parkla ja juurdepääsuga						20 000
Taluturu müügiala rajamine Seljametsa						10 000
M. Lüdigi puhkeala ehitamine						5 000
Laste mänguväl-jakute ehitamine	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	P
Koerte jalutus-väljaku ehitamine						10 000
Valla välikaardi paigaldamine			4000		4000	P 50-50
Paikuse Põhikooli pargi rekonstru-eerimine	2000	2000			4000	11000
Seljametsa järve puhkeala heakorras-tamine						100000
Pärnu jõe äärsete puhkekohtade välja-ehitamine, uute tervise-, matka- ja loodusradade rajamine		5000	5000	5000	15000	105000
Päevakeskuse pargi rekonstrueerimine			2000	2000	4000	10000

G. Teenuste arendamine

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku	2019-

					2015-2018	2024
Lastehoiuteenuse pakkumise võimalus-te mitmekesistamine (erirühmad, ajaline paindlikkus jms.)	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000	P
Häirenupu teenuse juurutamine eaka-tele ja erivajadusega inimestele		20 000	20 000		40 000	P

H. Planeeringud

Objekt	2015	2016	2017	2018	Kokku 2015-2018	2019-2024
Kuigu arendusala väljaehitamine						1 000 000
Pärnu ja Reiu jõe kallasraja teemapla-neeringu koostamine		10 000			10 000	
Põlendmaa rehabilit. keskuse planeering			3000	3000	6000	
Keraamika lasteaia planeering			3000	3000	6000	
Seljametsa tee äärse kergliiklustee detail-planeeringu koosta-mine Seljametsa keskuseni						10000
Reiu Külalissadama projekti tellimine						50000
Paikuse alevi laululava uuendami-se projekti tellimine						10000

Kavandatud investeeringute elluviimine eeldab järjepidevat poliitilist tahet, valla rahalise ja institutsionaalse võimekuse kasvatamist, mis muuhulgas sisaldab aktiivset projektitaotluste esitamist mitte üksnes Paikuse vallavalitsuse poolt, vaid kõigi projektipartnerite aktiivset panustamist kokkulepitu saavutamisse.

Kavandatud investeeringud jaotuvad valdkonniti järgmiselt.

Tabel 4. Investeeringute kulud valdkondade lõikes 2015-2018, eurot

	2014	2015	2016	2017	2018	2015-2018
I KOV juhtimine ja arengu kavandamine		5000	5000		500000	510000
sh valla eelarve		5000	5000		75000	85000
Osakaal (%)		100	100		85	85
II Ettevõtlus						
sh valla eelarve						
Osakaal (%)						
III Maakasutus ja ruumiplaneerimine			20000	16000	6000	42000
sh valla eelarve			20000	16000	6000	42000
Osakaal (%)			100	100	100	100
IV Teed ja transport	57435	80000	87500	90000	115000	429935
sh valla eelarve	2435	80000	87500	90000	115000	374935

Osakaal (%)	4,24	100	100	100	100	87,21
V Elamu- ja kommunaal-majandus	324085	332000	493000	169000	170000	1488085
sh valla eelarve	205000	92000	133000	53000	54000	537000
Osakaal (%)	63,26	27,71	26,98	31,36	31,76	36,09
VI Jäätmemajandus, heakord, miljöö	5575	47000	232000	71000	17000	372575
sh valla eelarve	5575	8750	40750	18000	8500	81575
Osakaal (%)	100	18,62	17,56	25,35	50,00	21,89
VII Haridus		150000	150000	2100000	660000	3060000
sh valla eelarve		22500	22500	315000	99000	459000
Osakaal (%)			15,00	15,00	15,00	15,00
VIII Sotsiaalteenused ja tervishoid			20000	120000	100000	240000
sh valla eelarve			3000	18000	15000	36000
Osakaal (%)			15,00	15,00	15,00	15,00
IX Vaba aeg, kultuur, sport, noorsootöö	2144070		410000	3210000	810000	6574070
sh valla eelarve	1163291		61500	481500	121500	1827791
Osakaal (%)	54,26		15,00	15,00	15,00	27,80
X Avalik kord ja turvalisus						
sh valla eelarve						
Osakaal (%)						
Kokku	2531165	614000	1417500	5776000	2378000	12716665
sh valla eelarve	1376301	208250	373250	991500	494000	3443301
Osakaal vallaeelarvest (%)	54,37	33,92	26,33	17,17	20,77	27,08

9. PAIKUSE VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMISEGA SEOTUD RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED

Paikuse valla arengukava elluviimisel tuleb võtta arvesse järgmisi olulisi riske ja nende ilmnemisel rakendada meetmed riskide maandamiseks.

9.1. Poliitilised riskid

Poliitika kujundajate vahetumine, millega toimub poliitilise tahte muutus. Üheks muutuste põhjuseks võib olla Vabariigi Valitsuse tegevusega ja Euroopa Liidu struktuurivahendite eraldamisega seonduv.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Arengukava elluviijate järjepidev koostöö poliitikute, otsustajate ja sihtrühmadega. Pidev teave arengukava elluviimisest, kohaliku omavalitsuse arenguvajadustest ja nende lahendamisest. Regulaarsed kohtumised ja arutelud. Prioriteetsete teemade avaliku huvi keskmes hoidmine, valla arenguloogika ja tegevuste järjepidevuse tagamine.

- Parimate praktikate tundmaõppimine avaliku sektori juhtimises ja konkreetsete ülesannete lahendamisel, saadud teadmiste ja oskuste eesmärgipärane rakendamine.

- Asjatundjate kaasamine, otsuste teadmistepõhisuse suurendamine ja võimalike mõjude hindamiste läbiviimine.

9.2. Pärnu valglinnastumise ja elanike rändega kaasnevad riskid

Rahvastiku igapäevliikumise kasv Pärnu linnastus lähtub elu-, töö- ja vaba aja kohtade paiknemisest ja individuaalsetest valikutest. Valglinnastumisega kaasneb äärepiirkondade muutumine ennekõike magalateks ja autostumise kasv. Kuna rändes osalevad ennekõike noored, siis teatud vanusrühmade kiirest kasvust tuleneb spetsiifiline nõudlus avalikele teenustele (lasteaia- ja koolikohad, noortekeskused, ühistransport). Suureneb koormus looduskeskkonnale ja kasvavad kulud tehnilisele taristule. Elanike sisseränne tekitab pingeid põliselanikkonnaga. Tulenevalt üksikisiku tulumaksu rahvastikuregistri põhisest laekumisest kohaliku omavalitsuse eelarvesse tekivad omavalitsusüksuste vahel eriarvamused avalike teenuste tarbimise eest tasumisel.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Rahvastiku-, liikumis-, sotsiaal- ja ettevõtluspoliitika linnastupõhine kujundamine ning planeerimisalase koostöö süvendamine.
- Rahvastikuregistri andmete vastavusse viimine elanike tegelike elukohtadega.
- Arengu kavandamises ja planeerimisalastes tegevustes strateegilise perspektiivi suurem arvestamine, kinnistupõhise planeeringu praktikalt üleminek piirkonnapõhisele ja teemaplaneeringute koostamisest tulenevate võimaluste suurem kasutamine.
- Koostöös arendajatega avalike huvide tagamise komplekssete lahenduste saavutamine ja vajaliku taristu väljaehitamiseks investeeringute tegemises kokkuleppimine, naaberomavalitsustega strateegilise partnerluse arendamine.
- Uuenduslike avalike teenuste osutamise ärimudelite kasutamine - elanike, avaliku- ja erasektori ressursikaasatuse suurendamine kohaliku elu kitsaskohtade lahendamisel.
- Elanike sidususe tagamiseks kohtadel toimuvast teabe levitamine, elanike ühistegevuste läbiviimine ja kohaliku kogukonna vastutusele ja organiseeritusele kaasaaitamine.

9.3. Rahalised riskid

Kohaliku omavalitsuse tulubaasi väiksus, mistõttu ei suudeta arengukavas kavandatud investeeringuid õigeaegselt ellu viia. Kavandatud tööd lähevad algsest kallimaks. Maksutulu jääb loodetust väiksemaks ja plaanitavad rahavood ei kata kulusid. Ühe-aastase eelarve koostamise piiratus ei võimalda pikaajaliste projektide stabiilse rahastamise tagamist. Keskvalitsuselt ja Euroopa Liidu struktuurifondidest loodetud rahaliste vahendite saamine kas langeb ära või ei laeku kavandatud ajaks. Omavalitsusel puudub rahaline suutlikkus jätkutegevusi ellu viia. Keskvalitsus eirab kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat, kehtestades laenupiiranguid või loobudes kokkulepitud eraldistest, mistõttu vähendavad kavandatud laekumised kohaliku omavalitsuse eelarvesse või tuleb kavandatu edasi lükata tulevikku.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Konservatiivne ja tasakaalus eelarvepoliitika, tulude ja kulude asjatundlik eelarvestamine, põhjendatud ja jätkusuutlikud finantsotsused.

- Paindlike haldus- ja finantsmudelite rakendamine, konservatiivse rahastamispoliitika viljelemine ja reservide seadmine.
- Otsustajate pidev informeerimine, keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse dialoog paindliku ja kohalikke huve arvestava kaasava eelarvepoliitika viljelemiseks.
- Lobbytöö ja jõupingutused eelarveväliste vahendite kaasamiseks, keskvalitsuselt kohalikele omavalitsustele delegeeritud riiklike ülesannete täitmiseks rahaliste vahendite eraldamine, aktiivne koostöö omavalitsuse esindusorganisatsioonidega keskvalitsusega läbirääkimistel.
- Tegevuskeskkonnas toimuvate muutuste seire ja vajadusel paindlik reageerimine. Pärnu linnastus kohalike omavalitsuse koostöö, funktsionaalsete ülesannete täitmine läbi targa spetsialiseerumise ja ühistegevuse, teenuste osutamise mastaabiefektist rahalise säästu saavutamine.

9.4. Sotsiaalsed riskid

Majandussurutis ja perede majandusliku olukorra halvenemine, leibkondade suur laenukoormus, töötuse kasv, perede toimetulekuraskused. Elanike sotsiaalse sidususe vähenemine ja riskirühmade tõrjutuse kasv. Elanikkonna vananemine ja maksumaksjate arvu vähenemine. Abivajajate arvu kasv, mis toob kaasa vajaduse eelarveliste vahendite ümberpaigutamiseks. Teenuste hinna kallinemisega tekib vajadus elanike omaosaluse suurendamiseks, kuid selleks puudub neil raha, mistõttu kaasneb surve vallaeelarvele. Kõigile abivajajatele ei jätku vahendeid. Kasvab kuritegevus ja elanike väljaränne, suureneb pettumus ja apaatsus. Rahvastiku vananemisega kaasneb ülalpidamist vajavate inimeste arv. Kindlasti toimuvad muutused ka kohaliku omavalitsuse halduskorralduse reformi korral.

<u>Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:</u>

- Valmisoleku suurendamine kriisidega toimetulekuks, vabatahtlike kaasamine ja kogukonnapõhise abi ning hoolivuse äratamine.
- Sihtrühmadele suunatud ennetav tegevus ja vajadusepõhine teenuste osutamine, selleks vajaliku teabe kogumine ja ettevaatava tegevuskava koostamine ning tulemuste arvestamine omavalitsuse eelarvepoliitika koostamisel.
- Liikumine vajadusepõhistele teenustele ja toetustele ning rahaliste toetuste asemel teenuste kompenseerimisele ning uute teenuste arendamine.
- Abivajajate psühholoogiline, toimetuleku, tööõiguse ja ettevõtluse alane nõustamine ja koolitamine. Elanike julgustamine sotsiaalvõrgustikku pöörduma ja riskirühmadega töö tõhustamine.
- Sotsiaalse ettevõtluse tunnustamine. Ettevõtjatele toetus väiksema konkurentsivõimega töötajate palkamiseks, erivajadustega inimestele töökohtade loomisel ettevõtjale kaasnevate riskide maandamise toetamine.
- Tervist edendava käitumise kandepinna laiendamine, rahvatervisega aktiivne tegelemine.

- Vabaühenduste arengu toetamine, kogukonnateenuste delegeeerimine kolmandale sektorile koos rahaliste vahendite eraldamisega.

- Kohaliku omavalitsuse halduskorralduse reformi arengute jälgimine.

9.5. Looduskeskkonna koormusega seotud riskid

Inimtegevuse mõju suurenemine ja looduse iseregulatsioonivõime vähenemine. Elamute, tootmise, teede ja liiklusvoogudega kaasnev koormus loodusele halvendab keskkonnaseisundit. Mitteperemehelik ja saastav keskkonnakasutus viib loodusressursside raiskavale tarbimisele, mistõttu suurenevad kulud keskkonnahoiule. Tehnoloogiliste lahenduste kasutamine igapäevases elukorralduses suurendab võimalikke inimeste eksimustega seotud riske. Rahaliste vahendite vähenemisel ei suudeta tagada kommunaalkuludeks vajalikke püsikulusid, halveneb miljööväärtus.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Keskkonnauuringute läbiviimine, asjakohase ja tõese informatsiooni õigeaegne ning võimalikult lihtne elanikele ja institutsioonidele kättesaadavaks tegemine.
- Elanike keskkonnateadlikkusele suunatud tegevuste läbiviimine, loodust säästva käitumise propageerimine. Ennetava tegevuse tähtsuse suurendamine läbi arenduste mõjude hindamise nõude.
- Säästva arengu põhimõtete range järgimine inimtegevuses, keskkonnariskide teadvustamine ning nende kompleksne hindamine ja meetmete koostamine riskide maandamiseks. Korraldatud looduskasutuse tähtsuse suurendamine.
- Keskkonnasõbralike tehnoloogiate kasutamine, mistahes tegevuste puhul seatud keskkonnatingimuste täitmise järelevalve. Nõudlikkuse suurendamine arendusprojektidele.
- Ühistranspordi ja säästva transpordi osatähtsuse suurendamine ja alternatiivsete liikumisvahendite (jalgratas jmt), elektrisõiduki kasutamise ning jalgsi liikumise stimuleerimine.
- Ohuolukordadeks valmisoleku tagamine. Kriisiõppuste läbiviimine ja päästestruktuuride koostöö tõhususe suurendamine.

9.6. Kohaliku omavalitsuse vähese institutsionaalse võimekusega ja elanike kõrgete ootustega seotud riskid

Riskid tulenevad arengukavas püstitatud ülemäära optimistlikest soovidest, eri haldustasandite vähesest koostööst või tegevuste ebakõladest. Samuti personali teadmiste ja oskuste vähesusest ning madalast motivatsioonist. Töötajate motivatsioonilanguse põhjuseks võib olla madal palgatase, vähene kaasatus otsustusprotsessidesse ja vajalike muudatuste elluviimise aeglus. Elanike kõrgendatud ootused, vähene vastutus ja osalus kohaliku elu korraldamises. Kohalikul omavalitsusel puuduvad tõhusad hoovad avalike huvide kaitseks, sh vajalike maade munitsipaliseerimiseks.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Vallavolikogu ja –valitsuse järjekindel elanike huvidest lähtuv valla jätkusuutlikkust suurendav tegevus, otsuste kaalutlemine ja tehtud lahendite tagamine ressurssidega.
- Vallavolikogu liikmete ja –ametnike sihipärane koolitamine ja arenguvestluste läbiviimine, strateegiliste partneritega koostöö õppimine. Koostöö suurendamine riigi, kohalike omavalitsuste ja erasektori vahel.

- Ametnike tööalase pädevuse ja nõudlikkuse suurendamine, töötajatele motivatsioonimehhanismide loomine. Ametnike, hallatavate asutuste ja eri ametkondade töötajate koostöö suurendamine.
- Munitsipaalmaade reserveerimine avalike huvide põhimõtetest lähtuvalt.
- Kodanike ja vabaühenduste kaasamise laiendamine otsustusprotsessidesse. Külaliikumise ja külavanemate valimise propageerimine.
- Parima asjakohase kodu- ja välismaise praktika rakendamine.

9.7. Valla maine languse riskid

Tulenevad asjaolust, et lubatut ei suudeta kavandatud mahus ja tähtaegadel ellu viia, mis toob kaasa poliitikute ja ametnike ebapopulaarsuse. Maad võtab üksikute valupunktide lahendamisel põhinev hetkehuvidest lähtuv tegevus. Lõhe võimude ja elanike hoiakutes ei loo pinnast dialoogiks kogukonnas, kasvavad erimeelsused juhtimisotsuste vastuvõtmisel. Tõest teavet ja otsuste langetamise tagamaid ei avata, raskused kommmunikatsioonis sihtrühmadele.

Võimalikud lahendid riskide maandamiseks:

- Vallavolikogu ja -valitsuse järjekindel avalikest huvidest kantud aus dialoog huvirühmadega. Demokraatlik poliitiline arutelu ja laiapõhjaline dialoog, regulaarsed ülevaated avalikkusele valla arengukava täitmisest.
- Elanike rahulolu uuringute korraldamine.
- Teabekanalite aktiivne kasutamine vallas toimuva kajastamiseks, uute sotsiaaltehnoloogiate ja teabekanalite kasutuselevõtt sihtrühmade informeerimiseks, sh sotsiaalmeedia aktiivne kasutamine.
- Kohaliku omavalitsuse turunduskava koostamine, selle elluviimiseks asjaosalistele oskuste õpetamine ja järjepideva teabe edastamise ning tagasisidestamise süsteemi arendamine.
- Paikuse valla tunnusürituste korraldamine ja traditsiooniliste identiteeti suurendavate ettevõtmiste läbiviimine.

Esitatud riskide teadvustamise ja maandamisega tegeletakse valla igapäevatöö erinevatel tasanditel ja neid võetakse arvesse arengukava elluviimise planeerimisel ja seireprotsessis.

10. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA AJAKOHASTAMINE

Paikuse valla arengukava elluviimine toimub kõigi valla heast käekäigust huvitatutega koostöös. Arengukava elluviimist koordineerib Paikuse vallavalitsus.

Paikuse valla arengukava seire toimub kord aastas Paikuse vallavolikogus. Selle käigus koostatakse vallavalitsuse ja tema allüksuste poolt ülevaade arengukava täitmise käigust, ajakohastatakse omavalitsusüksust iseloomustav statistiline materjal, täpsustatakse lahendamist vajavad probleemid ja arenguvajadused. Olulisel kohal on tegevuskava ja investeeringute tabelite läbiarutamine ning nende ajakohastamine nelja aasta perspektiivis koos vallaeelarve strateegiaga. Paikuse valla arengukava on aluseks kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

Paikuse valla arengukava esitatakse Paikuse vallavalitsuse poolt vallavolikogule iga aasta septembris. Valla arengukava vastuvõtmine ja muutmine on vallavolikogu ainupädevus ja arengukava peab hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt

nelja eelseisvat aastat. Arengukava peab olema vastu võetud enne eelseisva aasta eelarve vastuvõtmist.

Kui Paikuse vallavolikogu peab arengukava muutmist vajalikuks, paneb volikogu muudatused koos arengukava terviktekstiga avalikule väljapanekule, et tagada avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamine arengukava koostamisse.

Arengukava muutmiseks loetakse visiooni ja arengumudelis esitatud eesmärkide, tegevuste ja investeeringute muutmist, milledel on oluline mõju valla arendus- ja valdkondlikele poliitikatele ning eelarvestrateegia kujundamisele. Kui arengukava muudetakse ja sellega kaasneb mõju eelarvele, tuleb eelarvestrateegia viia arengukavaga kooskõlla.

Arengukava avaliku väljapaneku materjalid ja volikogu ning volikogu komisjonide istungite protokollid arengukava menetlemise kohta avaldatakse valla veebilehel seitsme tööpäeva jooksul arengukava vastuvõtmisest arvates.

11. KASUTATUD ALLIKAD

1. Arengustrateegia Pärnumaa 2030+.
2. Eesti regionaalarengu strateegia aastani 2020.
3. Eesti Kasvuvisiooni 2018. Majandusarengu stsenaariumid.
4. Karin-Liis Haljaste, Aado Keskpaik, Rivo Noorkõiv, Andrus Pirso, Veiko Sepp (2007). Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Geomedia OÜ ja Siseministeerium.
5. Kohaliku Omavalitsuse Korralduse Seadus.
6. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus.
7. Paikuse aleviku arengukava 2011-2016.
8. Paikuse huvikooli arengukava 2014-2017.
9. Paikuse lasteaed Mesimumm arengukava 2012-2014.
10. Paikuse Põhikooli arengukava aastateks 2012-2014.
11. Paikuse valla arengukava 2011-2024.
12. Paikuse valla eelarvestrateegia 2013-2016.
13. Paikuse valla „Kiviaja küla“ teemapargi arendamise kava 2007 – 2010. Paikuse 2007.
14. Paikuse valla puhkemajanduse ja turismi arengukava 2013. Phare CBC 2003. Pärnu 2006.
15. Paikuse valla terviseprofiil 2014.
16. Paikuse valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2010-2022. ERKAS Valduse OÜ 2010.
17. Paikuse valla üldplaneering. Kehtestatud Paikuse Vallavolikogu 15. juuni 2009 määrusega nr 8.
18. Pärnu maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008 – 2015.
19. Pärnumaa turismi- ja puhkemajanduse arengukava 2014 – 2020.
20. Seljametsa Lasteaed - Algkooli arengukava 2012-2014.a.
21. Seljametsa küla arengukava 2011-2024.
22. Silla küla arengukava.
23. Silla küla osaüldplaneering. Kehtestatud Paikuse Vallavolikogu 17. september 2007 määrusega nr 34.
24. Teemaplaneering Paikuse alevi ehitustingimused.
25. Teemaplaneering Tuulepargi rajamine Paikuse valda. Eelnõu.
26. Tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020”.
27. www.tootukassa.ee
28. www.fin.ee
29. www.eas.ee

30. www.sm.ee
31. www.stat.ee
32. Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“.

LISA 1. PAIKUSE VALLA ARENGUSEMINARIDEL OSALENUD

Anne Järvsaar
Aide Leppnurm
Aivar Laud
Andres Lehe
Andrus Sume
Astra Jamnes
Avo Hansberg
Eeri Tammik
Eero Rändla
Eha Säde
Eve Paas
Elmar Orav
Heiki Mägi
Helve Reisenbuk
Ivar Kivitar
Ille Riivits
Jaan Tamme
Jaana Kannistu
Kaie Reial
Kerli Sibrits
Kristel Kadakas
Kuno Erkmann
Laine Järvemäe
Liilia Varik
Maiu Saare
Margus Joost
Margus Saare
Marina Novikova
Mati Juursalu
Milli Laas
Mait Talvoja
Olev Naarits
Peeter Männik
Raiko Hiis
Reet Jalakas
Reet Olev
Roland Šimanis
Sirje Lember
Tõiv Tiits
Urmas Kase
Liilia Varik
Valli Roosmaa
Veronika Pikkur
Väino Kaur

LISA 2.PAIKUSE VALLA ELANIKE KÜSITLUSES ESITATUD ETTEPANEKUD

<u>I Teed, tänavad , kergliiklusteed</u>

- Põhikooli juurde viivate kõnniteede rajamine ja rekonstrueerimine (sadevete äravool)
- Kergliiklustee väljaehitamine : 1) Paikuse – Seljametsa – Tammuru; 2) Jõekalda – Silla tehnoküla – Servaku; 3) Raudtee – Käärasoo; 4) Västriku tn – Kalda tn; 5) Kastani väikekoht – Paide mnt
- Tolmuvaba katete ehitamine: 1) Käärasoo tee, Vahtramäe, Ratta, Looga
  1. Põlendmaa tee; 2) Silla küla kortermajade juurde viiv tee; 3) Külasid ühendavad teed; 4) Tolmavad teed mustkatte alla
- Pustuski tee remont
- Teedele kõvakatte paigaldamine
- Kruusakattega teede remont ja hooldus
- Uute teede ehitamine
- Kiiruse piiramine Seljametsa teel
- Seljametsa majade grupile õueala loomine
- Tee tõkise („lamavpolitsei“) rajamine Seljametsa kooli juurde Põlendmaa teele ja Paikuse Lasteaia juurde Kastani väikekoha teele
- Külades teede talihoolduse suurendamine

<u>II Valgustus</u>

- Kõrvaltänavate parem valgustamine
- Valgustuskohtade ehitamine väljaspool alevit ka küladesse
- Rajada valgustus Siniojalt – Seljametsa
- Kurvitsa tn, Käärasoo, Jõekalda tee valgustamine

- Teeveere tänava täiendav valgustamine

III Transport, bussiliiklus

- Transpordi korraldus valla kõigi piirkondade vahel
- Külade ja linna vahelise ühistranspordi parandamine
- Bussiühenduste tihendamine
- Bussijaama ehitamine
- Ühtse piletisüsteemi korraldamine maakonnas
- Bussi ootekodade rajamine ja ühtsete tasapindade väljaehitamine turvalisemaks bussist väljumiseks
- Invatakso teenuste loomine
- Keraamika tänavalt üle Paide mnt jalakäijate rada ohtlikus kohas

IV Kaubandus, teenindus

- Kaubandus- ja teeninduskeskuse väljaarendamine (panga-, olme- , posti-teenused jne)
- Saunakompleksi rajamine
- Kiriku ehitamine
- Bensiinijaama rajamine
- Majutusteenuste arendamine
- Pai poe taasavamine

V Kommunikatsioonid

- Rajada puuduolev kanalisatsioon
- Tammuru külasse puhas vesi
- Sadevete korrastamine (sademevee kanalisatsioon kraavide asemele!)

VI Alusharidus

- Lasteaia juurdeehitus Seljametsas ja tasandusrühma loomine
- Pikad järjekorrad lasteaias
- Lasteaia kohtade puudus
- Logopeedilise abi suurendamise vajadus lasteaias

VII kogukond , külad

- Külade elukvaliteedi tõstmine ja tegevuste koordineerimine (külaseltsid, -vanemad)
- Väljarände vähendamine
- Alevi (keskuse) jätkusuutlikkuse tagamine
- Elanike arvu suurendamine
- Ühenduse parandamine vallakeskusega

VIII Ettevõtlus

- Tööstuse rajamiseks tingimuste loomine
- Töökohtade loomine ja sellele kaasa aitamine
- Ettevõtlusvaldkonnad, turism, teenindus- nende arendamisele kaasaaitamine
- Uute tootmisalade loomine
- Tublimate ettevõtjate tunnustamine
- Töötutele huvitegevuse leidmine
- Teepiirangud takistavad ettevõtlust
- Turismi arendamine ja olemasolevate võimaluste ära kasutamine

IX Noorsootöö

- Valla noortele huvitegevuse leidmine (erinevad kursused, töötoad, üritused jne)

X kultuur, sport

- Täiskasvanute kultuurielu mitmekesistamine
- Spordielu elavdamine ja huvitegevuse laiendamine (trikiväljak, tenniseväljak)
- Vabaõhulava ja kallasradade väljaehitamine
- Ujumiskohtade rajamine

XI Sotsiaalvaldkond

- Eakatele sotsiaalabipakkide valmistamine ja saatmine
- Puudub üksikvanuritele ja puudega inimestele suunatud tegevus (ka plaanides)
- koduselamise toetamine sisse seada
- Eakate toetamine

XII Heakord ja turvalisus

- Probleem hulkuvate kasside ja koertega
- Kallasradade korrastamine
- Nõuda enam maaomanikelt kruntide ja selle ümbruse korrastamist
- Muuta üks päev nädalas müravabaks
- Kuivanud puude mahavõtmine
- Pakendikonteinerite paigaldamine küladesse
- Eksitavate siltide ja teadete likvideerimine
- Suurendada politsei välipatrullimist ja õhtuseid reide
- Noored kaua väljas, kogunemised bussipeatustes, avaliku korra rikkumised, vandaalitsemine
- Keelata ära väljas kõva muusika kuulamine